

Ocena konkurencyjności polskich producentów żywności na rynkach wybranych krajów Wspólnoty Niepodległych Państw

mgr Mirosława Tereszczuk – IERiGŻ-PIB

mgr Łukasz Ambroziak – IBRKiK

24 września 2010 r.

Plan prezentacji

- Ocena wyników handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi Polski z wybranymi krajami WNP, tj. **Rosją, Ukrainą i Białorusią**.
- Wskaźnikowa ocena konkurencyjności polskich producentów żywności na rynkach wybranych krajów WNP.

**Ocena wyników handlu zagranicznego
produktami rolno-spożywczymi Polski
z wybranymi krajami WNP,
tj. Rosją, Ukrainą i Białorusią.**

- Badania przeprowadzone zostały na podstawie danych statystycznych Centrum Analitycznego Administracji Celnej (CAAC), wyrażone w euro, obejmują lata 2000-2009.
- Zastosowano klasyczne podejście do analizy handlu zagranicznego produktami rolnospożywczymi według Nomenklatury Scalonej (CN) obejmujący Działy 1-24 Taryfy Celnej.

Konkurencyjność...

Jedną z definicji określających międzynarodową konkurencyjność, przyjętą w badaniach, jest zdolność producentów żywności do lokowania się na rynkach zagranicznych oraz zdolność rozwijania na te rynki efektywnego eksportu.

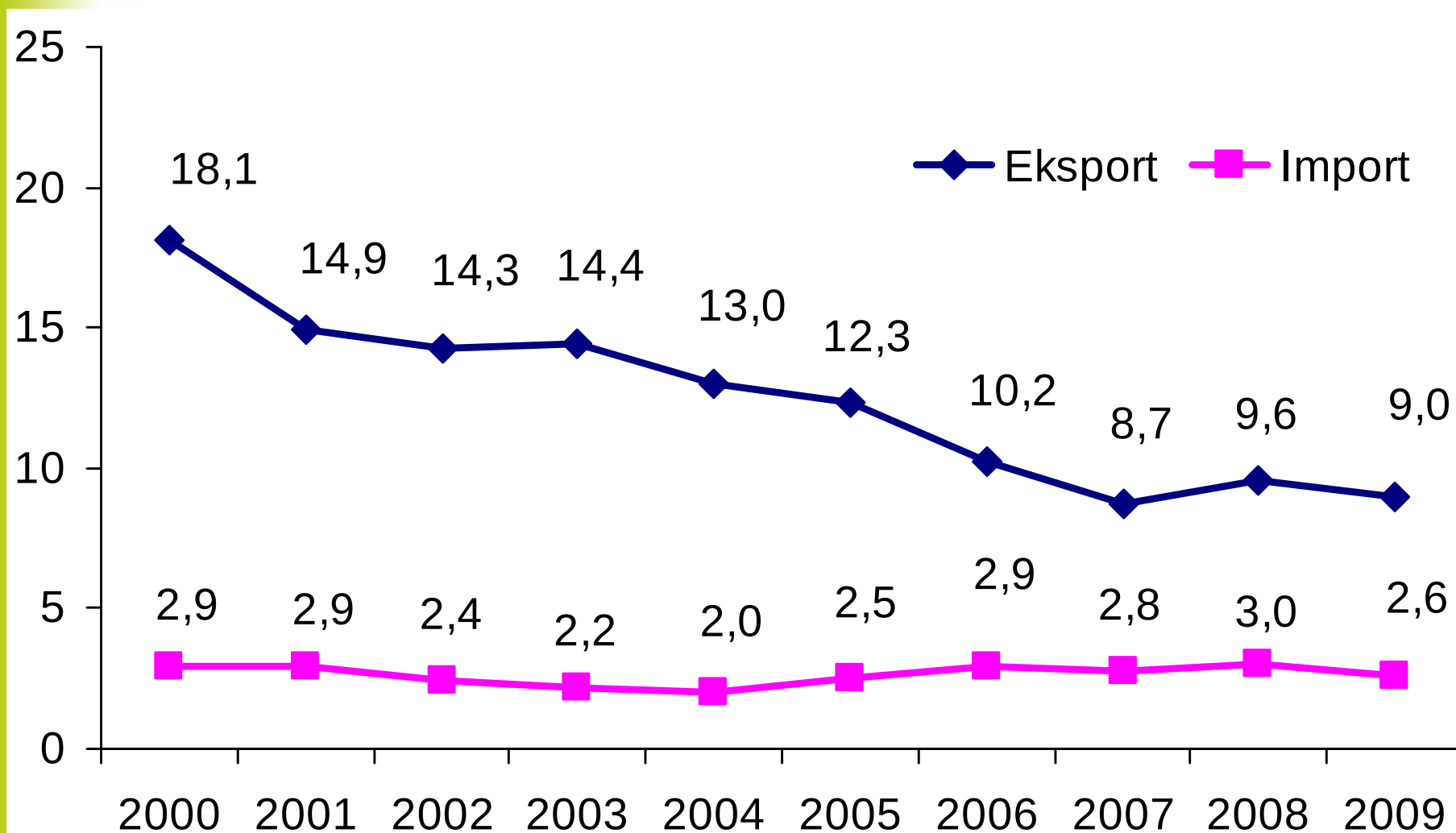
Eksport polskich produktów rolno-spożywczych

Wyszczególnienie	2000	2003	2005	2007	2009
Eksport produktów rolno-spożywczych (w mln euro)	2 745,7	4 003,2	7 028,0	9 955,1	11 281,9
w tym do UE	50,5%	51,0%	73,8%	80,4%	80,4%
<i>do WNP</i>	18,1%	14,4%	12,3%	8,7%	9,0%
do Rosji	8,9%	7,9%	7,2%	4,5%	5,0%
na Ukrainę	4,8%	3,5%	2,2%	2,5%	2,8%
na Białoruś	1,5%	1,7%	1,7%	0,8%	0,6%

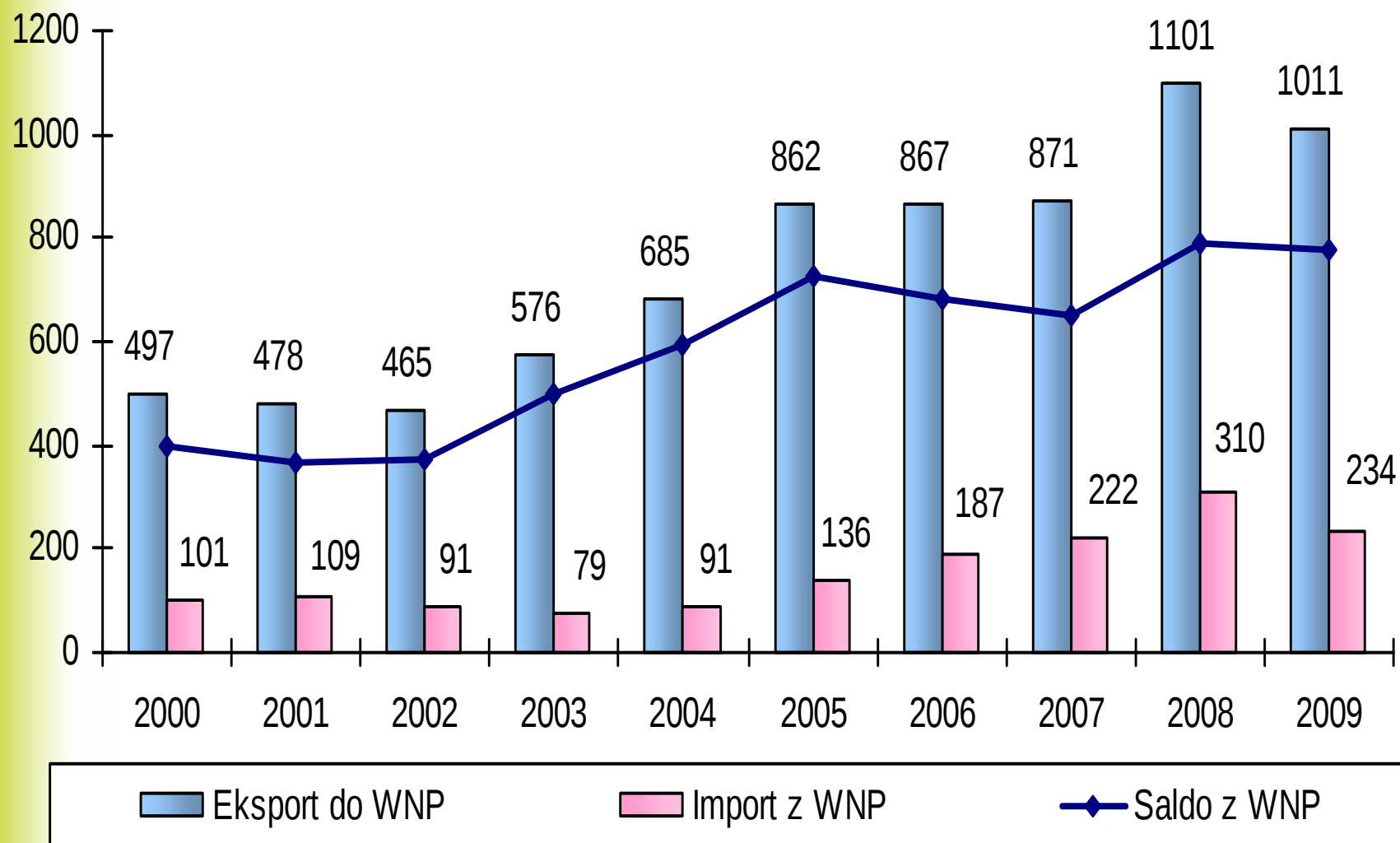
Import produktów rolno-spożywczych do Polski

Wyszczególnienie	2000	2003	2005	2007	2009
Import produktów rolno-spożywczych (w mln euro)	3 436,1	3 556,7	5 373,5	7 972,3	9 111,1
w tym z UE	51,2%	52,1%	63,0%	67,0%	69,4%
<i>z WNP</i>	2,9%	2,2%	2,5%	2,8%	2,6%
z Rosji	1,9%	0,9%	0,9%	0,6%	0,4%
z Ukrainy	0,7%	1,0%	1,0%	1,5%	1,6%
z Białorusi	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%

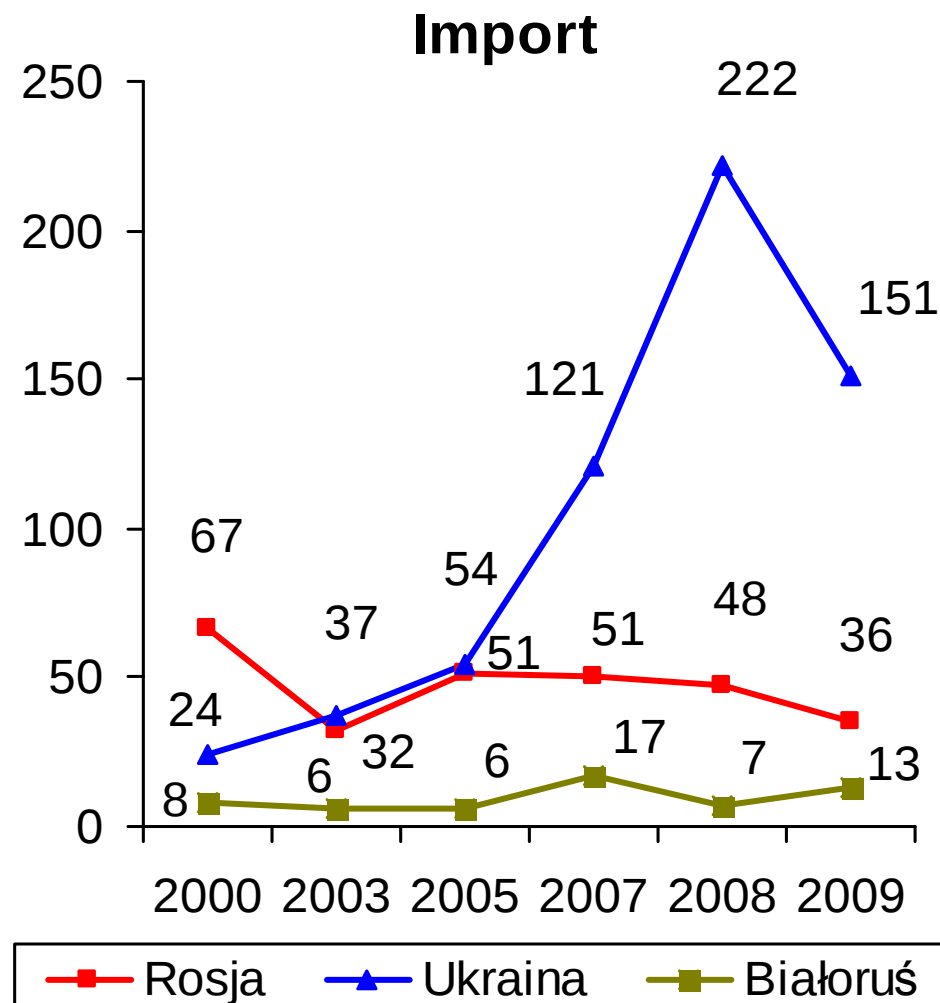
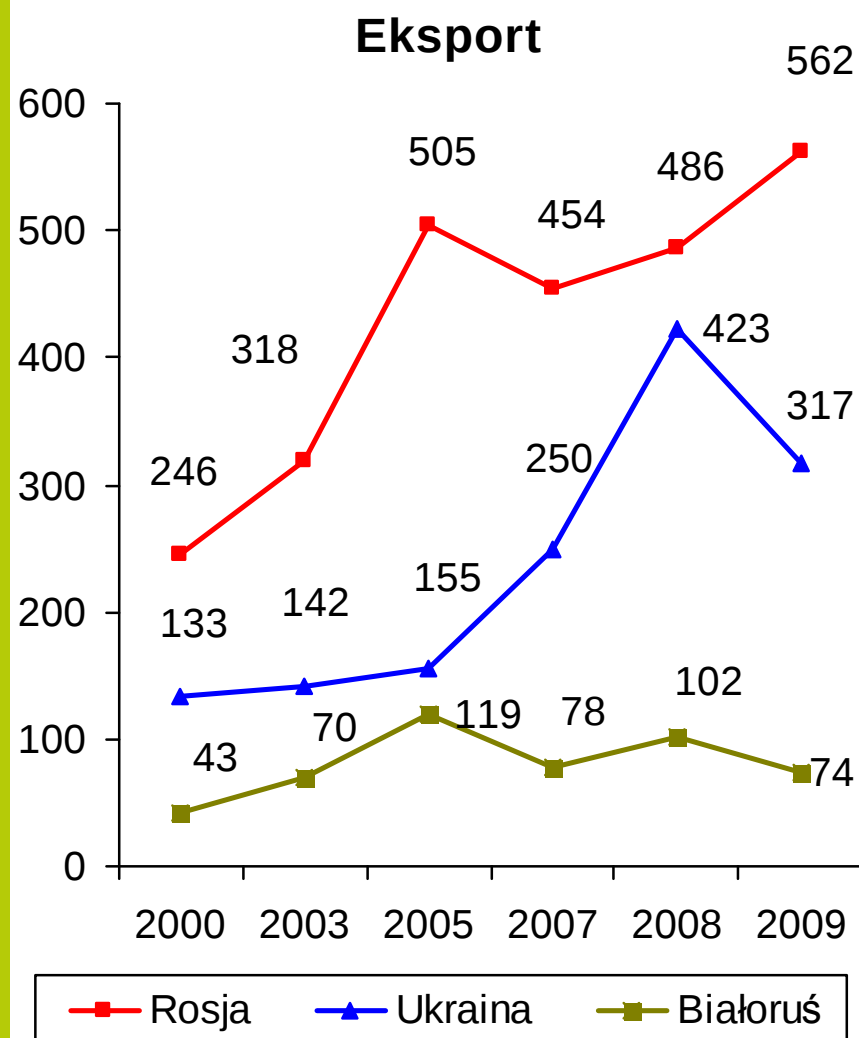
Udział WNP w polskim handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi (w%)

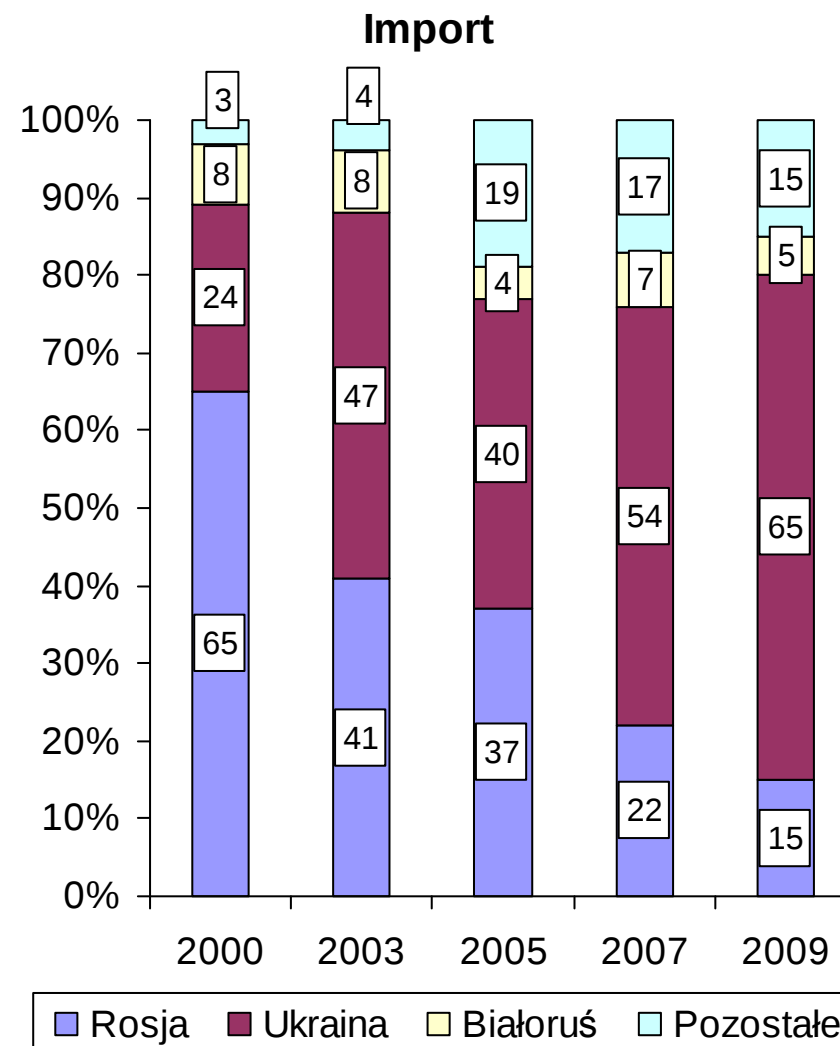
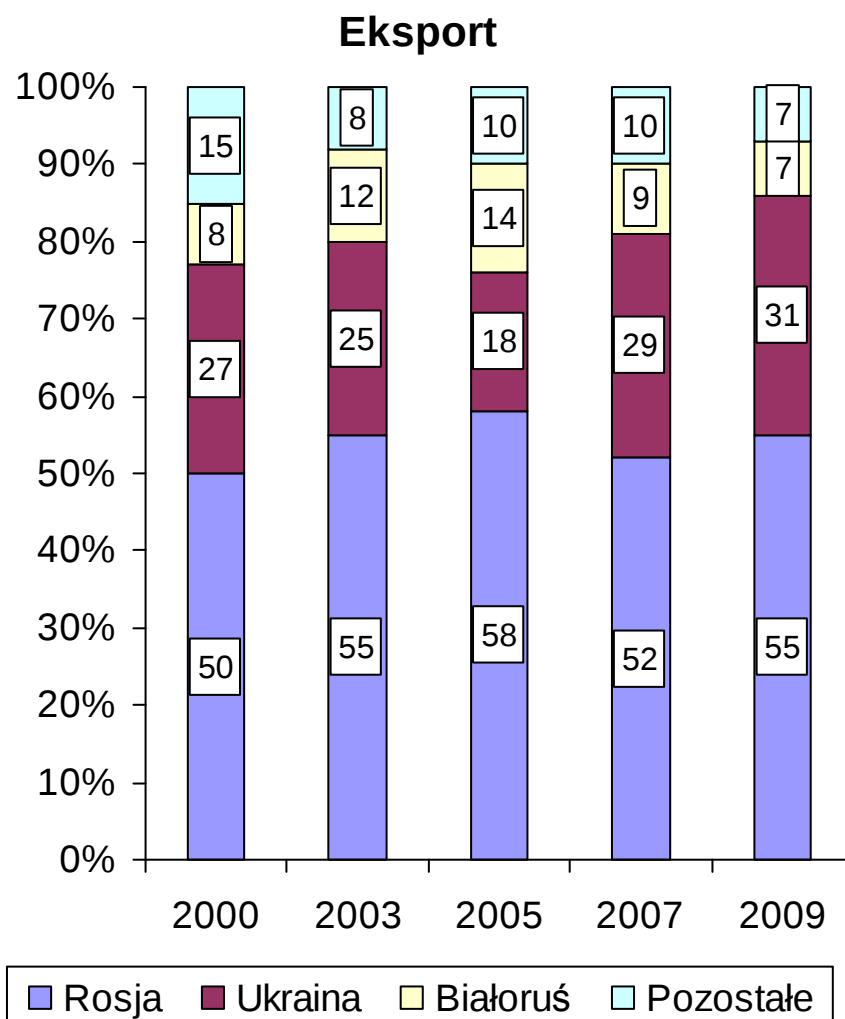
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z krajami WNP (w mln euro)

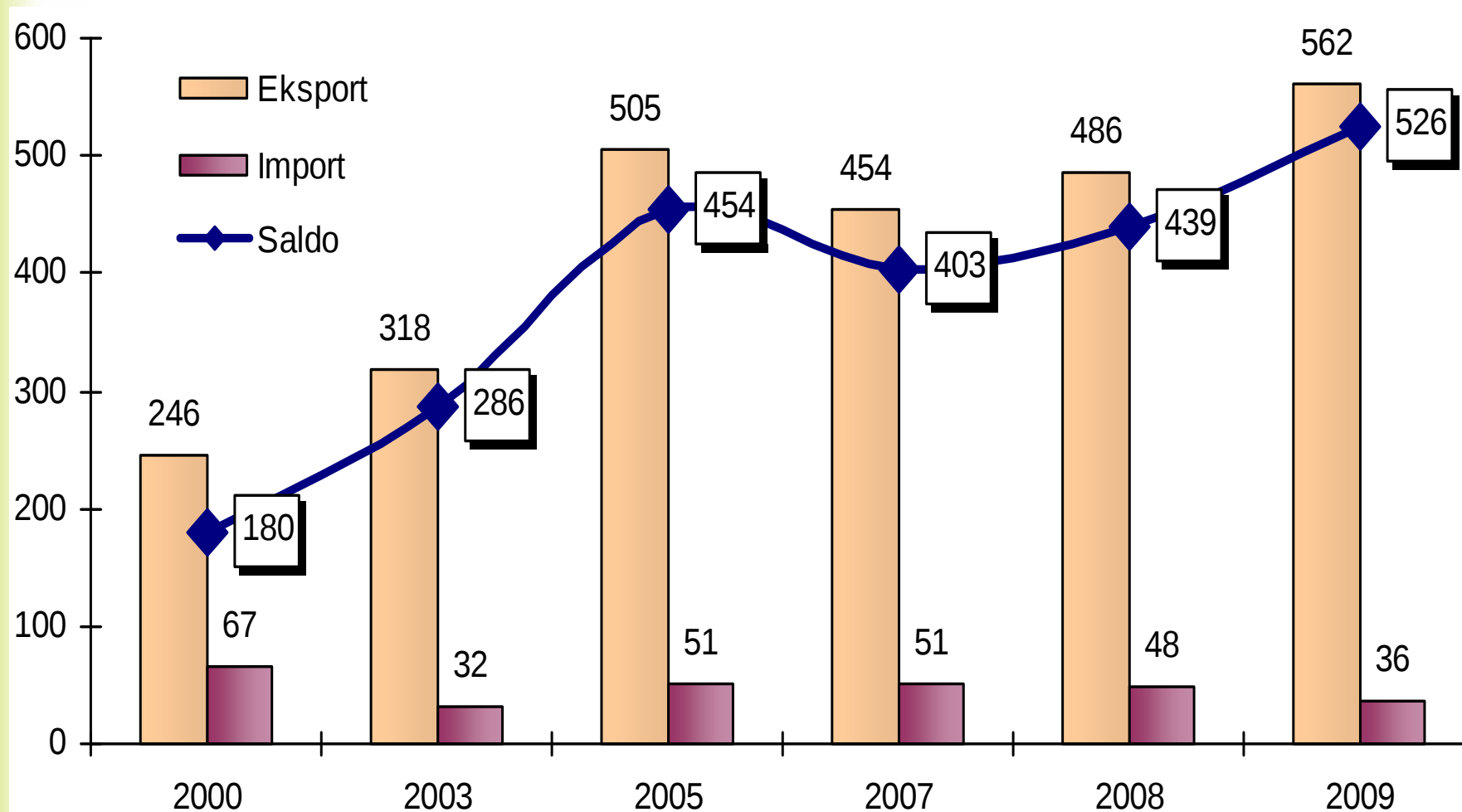
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi Polski w latach 2000-2009 (w mln euro)

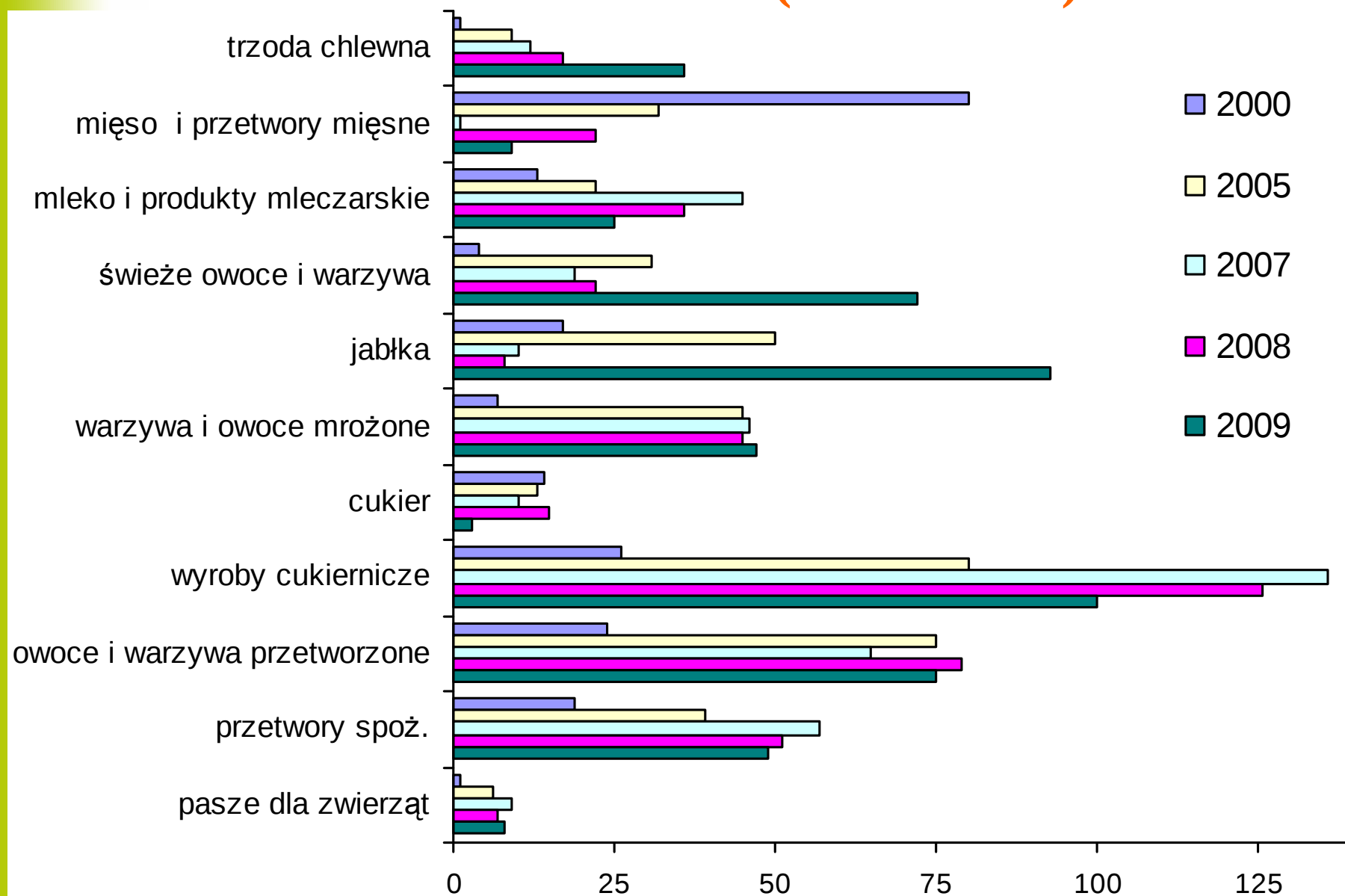
Struktura polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi z krajami WNP

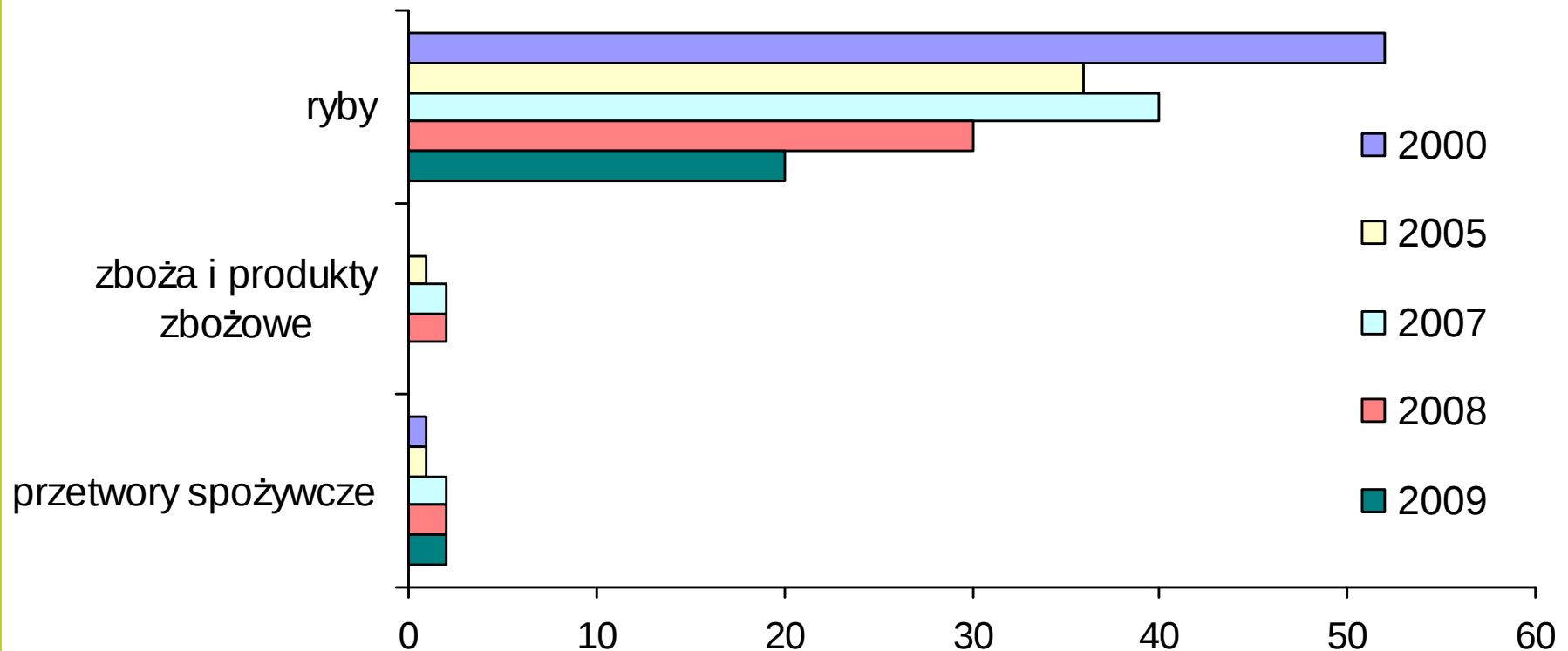
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z Rosją (w mln euro)

Eksport produktów rolno-spożywczych do Rosji w latach 2000-2009 (w mln euro)

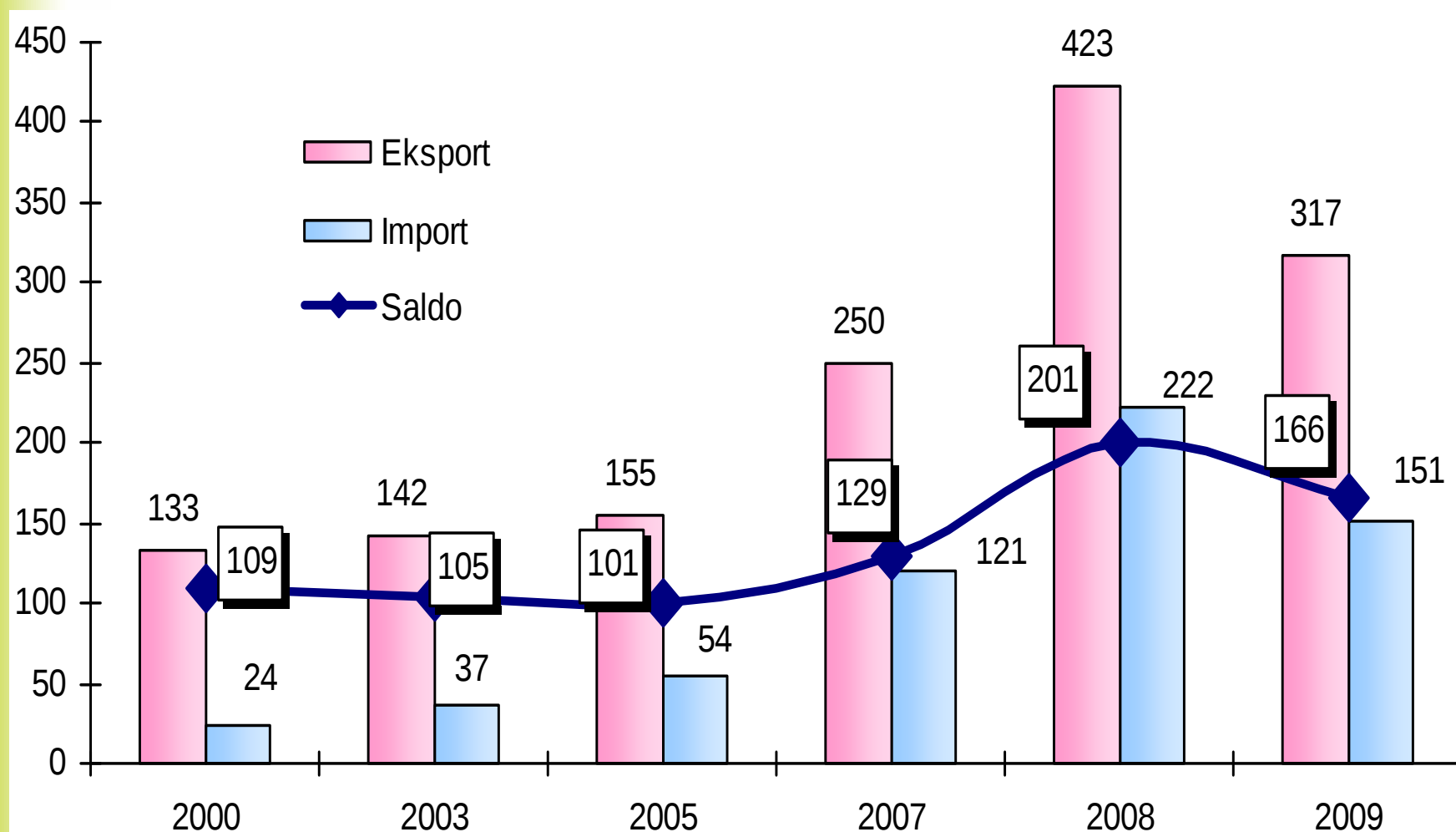
Import produktów rolno-spożywczych z Rosji w latach 2000-2009 (w mln euro)

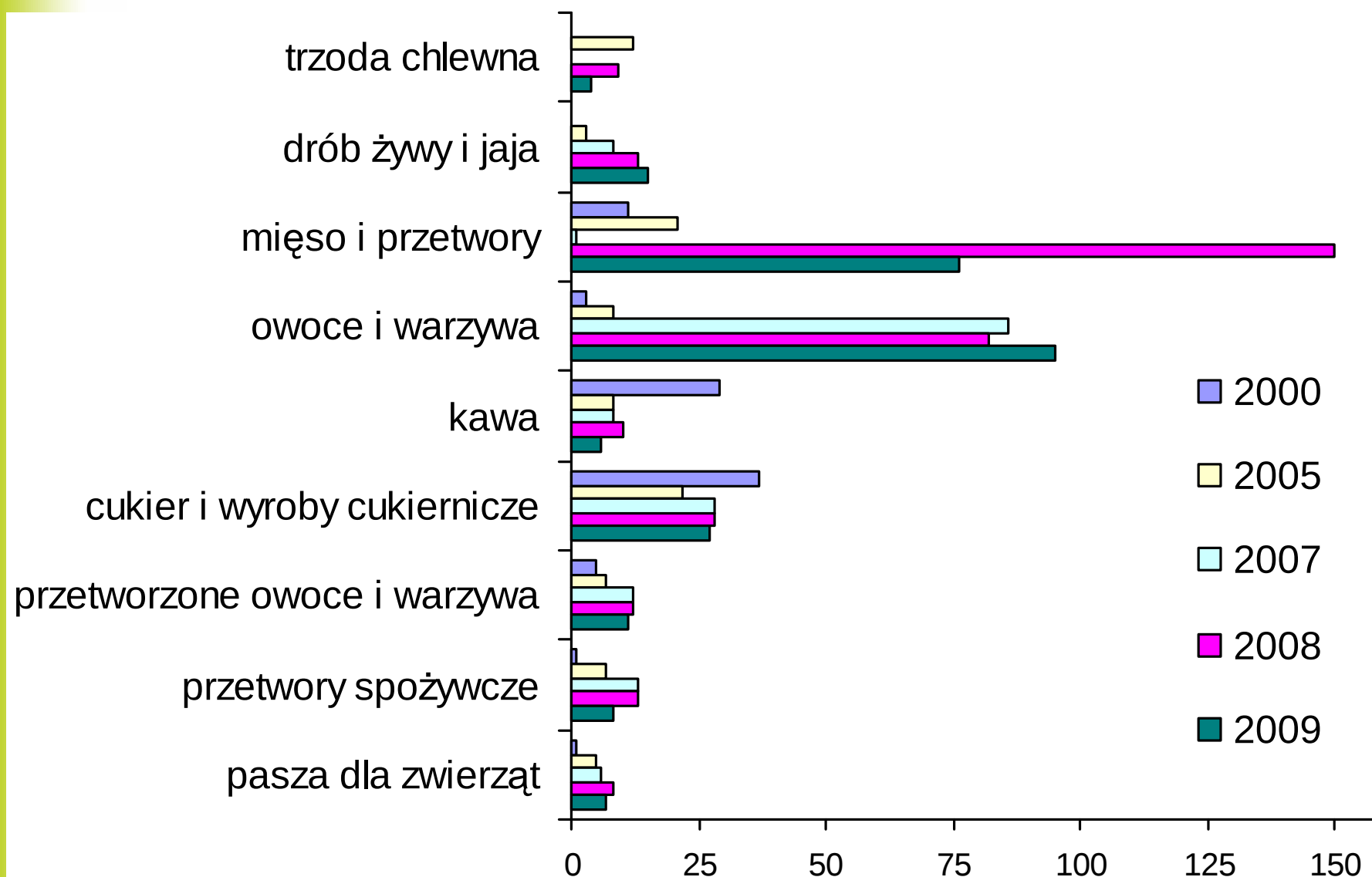
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z Rosją

- Wyraźnie widoczna jest przewaga eksportu produktów rolno-spożywczych do Rosji nad importem. Eksport w analizowanym okresie wzrósł dwukrotnie, osiągając w 2009 r. wartość 562 mln euro. Import jest marginalny, w 2009 r. wynosił zaledwie 36 mln euro. Saldo obrotów w ciągu 10 lat wzrosło trzykrotnie, osiągając w 2009 r. wartość 526 mln euro (24% salda ogółem).
Tak wysokie saldo obrotów produktami rolno-spożywczymi mogłoby świadczyć o konkurencyjności naszych producentów żywności na rynku rosyjskim, jednak udział Polski w imporcie produktów rolno-spożywczych do Rosji stanowi zaledwie 2%, co daje nam 14 pozycję wśród importerów na rynek rosyjski.
- Aktualnie Rosja jest naszym 6 partnerem handlowym w eksporcie i 26 w imporcie produktów rolno-spożywczych. W strukturze eksportu dominuje kilka grup produktów, w większości są to produkty ogrodnictwa i przemysłu owocowo-warzywnego, wyroby cukiernicze, produkty mleczarskie oraz mięso i przetwory mięsne. W strukturze importu od wielu lat przeważają surowce do dalszego przetwórstwa, są to głównie ryby i zboża oraz niewielkie ilości przetworów spożywczych.

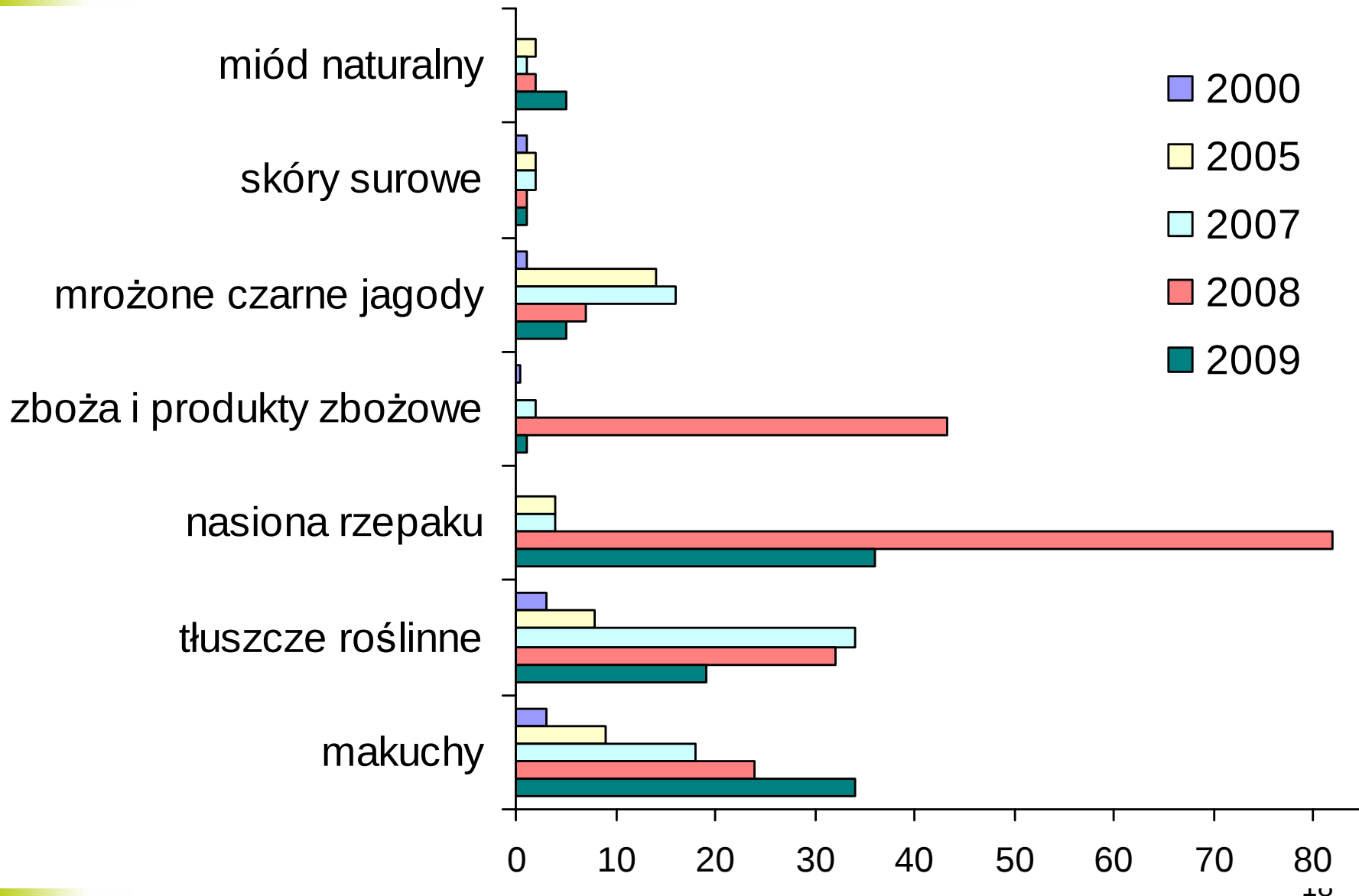
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z Ukrainą (w mln euro)

Eksport produktów rolno-spożywczych na Ukrainę w latach 2000-2009 (w mln euro)

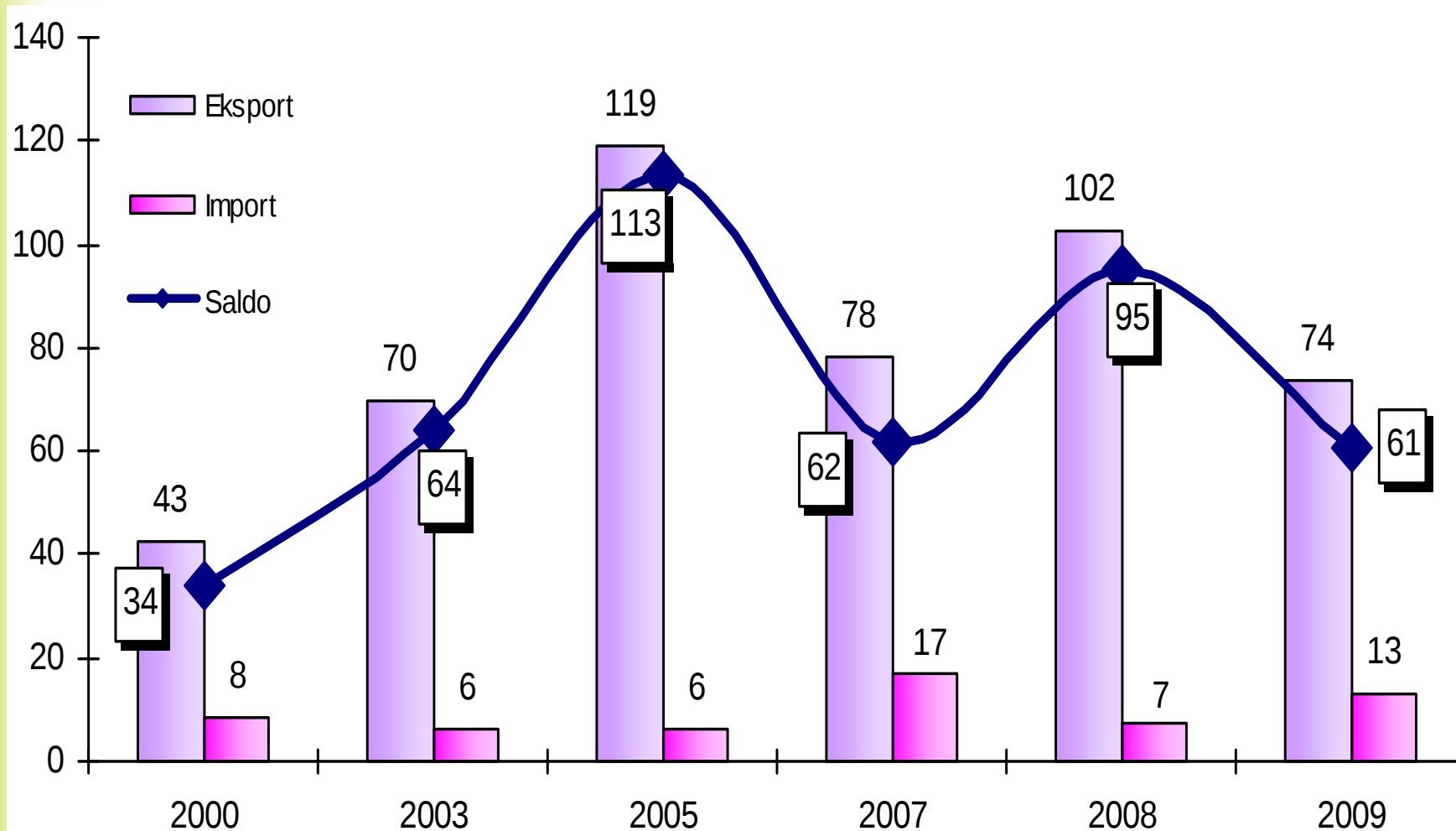
Import produktów rolno-spożywczych z Ukrainy w latach 2000-2009 (w mln euro)

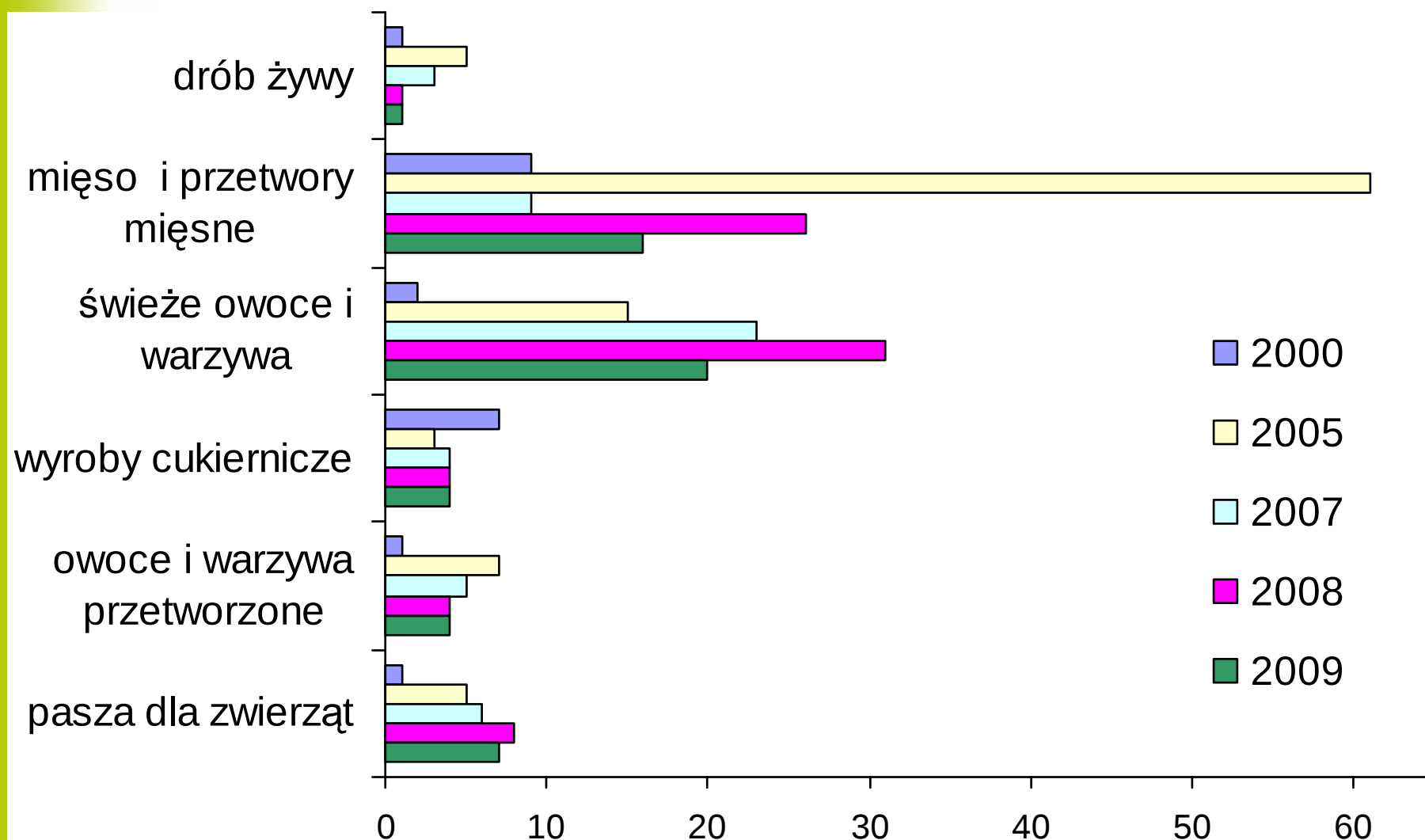
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z Ukrainą

- Obroty produktami rolno-spożywczymi z Ukrainą w ostatnich latach dynamicznie wzrastały – z **156 mln euro** w 2000 r. do blisko **500 mln euro** w 2009 r. Eksport wzrósł dwuipółkrotnie z **133** do **317 mln euro**, zaś import aż ponad dziewięciokrotnie z **24** do **223 mln euro**. W całym analizowanym okresie mieliśmy z Ukrainą dodatnie saldo handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi. Może to świadczyć o konkurencyjności naszych przedsiębiorców na rynku ukraińskim, tym bardziej że nasz udział w imporcie Ukrainy stanowi 8%, co daje nam 3 pozycję wśród importerów żywności do tego kraju.
- W strukturze polskiego eksportu na Ukrainę dominują owoce i warzywa, mięso i jego przetwory, wyroby cukiernicze, zaś w imporcie głównie surowce i półfabrykaty: nasiona rzepaku, tłuszcze roślinne (olej rzepakowy i słonecznikowy), zboża, makuchy, a także miód naturalny.

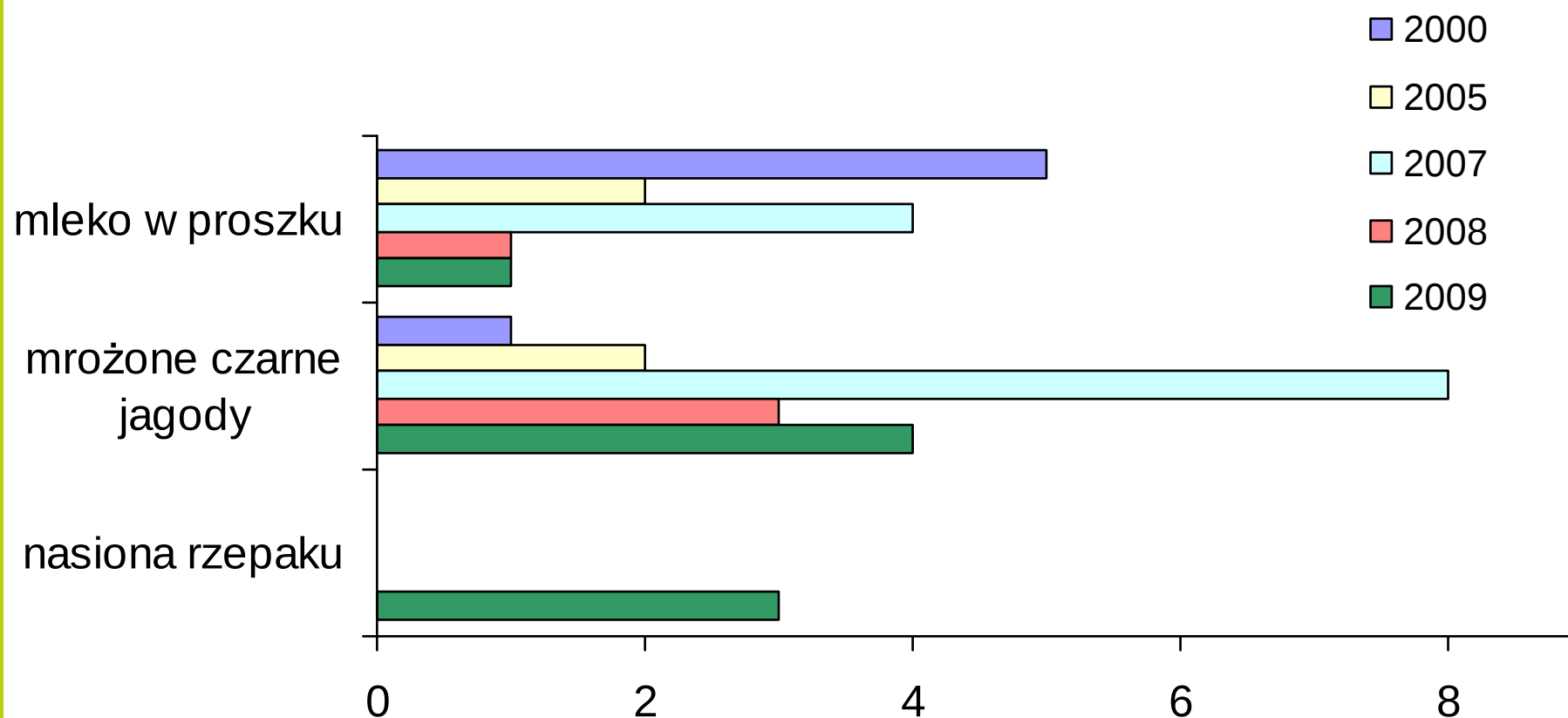
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z Białorusią (w mln euro)

Eksport produktów rolno-spożywczych na Białoruś w latach 2000-2009 (w mln euro)

Import produktów rolno-spożywczych z Białorusi w latach 2000-2009 (w mln euro)

Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi z Białorusią

- Obroty towarami rolno-spożywczymi z Białorusią są niewielkie, w 2009 r. stanowiły zaledwie 86 mln euro. Przeprowadzona analiza pokazuje przewagę eksportu produktów rolno-spożywczych nad importem, co mogłoby świadczyć o konkurencyjności naszych producentów również na tym rynku wschodnim, jednak wielkości te są marginalne.
- W strukturze polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych na Białoruś dominują produkty ogrodnictwa, mięso i przetwory mięsne, a także przetwory owocowo-warzywne, a w imporcie – mrożona czarna jagoda oraz mleko w proszku.

Konkluzje (1)

Przeprowadzona analiza handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi z wybranymi krajami WNP w latach 2000-2009 pokazuje wysoki wzrost obrotów handlowych w ostatnich latach, mimo wprowadzanych różnego rodzaju ograniczeń ze strony służb weterynaryjnych i fitosanitarnych Rosji, Ukrainy i Białorusi.

Znaczenie tych obrotów w ogólnym bilansie handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi Polski jest jednak niewielkie i z roku na rok ulega zmniejszeniu na rzecz krajów UE.

Konkluzje (2)

Wzrost eksportu polskich produktów rolno-spożywczych na rynki krajów WNP i powolna odbudowa utraconej pod koniec lat 90-tych pozycji polskich producentów żywności na tych rynkach nie byłaby możliwa, gdyby nie wsparcie środkami UE. Dzięki subsydiom eksportowym, z których po akcesji polscy przedsiębiorcy mogli korzystać na równi z przedsiębiorcami z innych krajów UE, polskie produkty rolno-spożywcze (drób żywy, mięso i przetwory mięsne, produkty mleczarskie, jabłka, cukier, wyroby cukiernicze) mogły być konkurencyjne cenowo na tych rynkach.

Konkluzje (3)

Obserwuje się wysoką aktywność polskich przedsiębiorców, eksporterów i inwestorów na analizowanych rynkach, ich przedsiębiorczość i skuteczność działania, mimo czasami niesprzyjających warunków (wysokie cła na niektóre towary rolne, kontyngenty ilościowe na import, wymóg obowiązkowej certyfikacji żywności, długotrwałe i biurokratyczne procedury dostępu do rynku).

Konkluzje (4)

- Skutki kryzysu gospodarczego dotknęły również wymiany handlowej produktami rolno-spożywczymi z krajami WNP (eksport w 2009 r. był niższy o 8% w porównaniu do roku poprzedniego), szczególnie widoczne jest to w naszym handlu żywnością z Ukrainą (eksport zmniejszył się o 25%, a import o 32%).
- Rok 2010 też nie jest łatwy dla polskich przedsiębiorców prowadzących wymianę handlową z krajami WNP, a szczególnie z Rosją, Białorusią i Kazachstanem ze względu na obowiązującą od 1 stycznia 2010 r. Unię Celną zawartą pomiędzy tymi krajami, w wyniku której cła na niektóre produkty żywnościowe zdecydowanie wzrosły.

Konkluzje (5)

W przyszłości, utrzymanie tendencji wzrostowej naszego eksportu żywności do krajów WNP i tym samym zwiększenie naszej konkurencyjności na tych rynkach będzie zależało od wielu czynników, przede wszystkim od tego jaki będzie stan rolnictwa w tych krajach i jak kraje te wykorzystają swój potencjał gospodarczy.

**Wskaźnikowa ocena konkurencyjności
polskich producentów żywności
na rynkach krajów WNP,
w tym na rynku Białorusi, Rosji i Ukrainy**

Wskaźnikowa ocena konkurencyjności - założenia

- Wybrane 2 wskaźniki konkurencyjności:
 - Wskaźnik Lafay'a (*LFI*)
 - Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych (*RCA*)
- Obliczenia własne na podstawie bazy danych WITS-Comtrade
- Wartość wskaźnika w 2008r. oraz jego zmiany w latach 2001-2008

Wskaźnik konkurencyjności Lafay'a

$$LFI_j^i = 100 \cdot \left(\frac{X_j^i - M_j^i}{X_j^i + M_j^i} - \frac{\sum_{j=1}^n (X_j^i - M_j^i)}{\sum_{j=1}^n (X_j^i + M_j^i)} \right) \cdot \frac{X_j^i + M_j^i}{\sum_{j=1}^n (X_j^i + M_j^i)}$$

gdzie:

X_j^i – eksport **j**-tego produktu przez dany kraj **i**

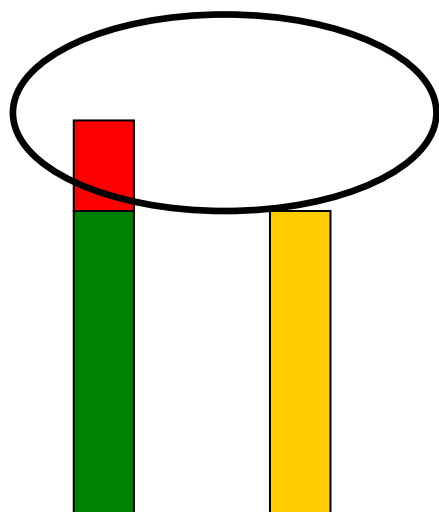
M_j^i – import **j**-tego produktu przez dany kraj **i**

Wartości wskaźnika $LFI_j^i > 0$ oznaczają, że badany kraj ma względem zagranicy przewagę komparatywną w eksporcie danego produktu lub grupy produktów.

Wskaźnik konkurencyjności Lafay'a

$$LFI_j^i = 100 \cdot \left(\frac{X_j^i - M_j^i}{X_j^i + M_j^i} - \frac{\sum_{j=1}^n (X_j^i - M_j^i)}{\sum_{j=1}^n (X_j^i + M_j^i)} \right) \cdot \frac{X_j^i + M_j^i}{\sum_{j=1}^n (X_j^i + M_j^i)}$$

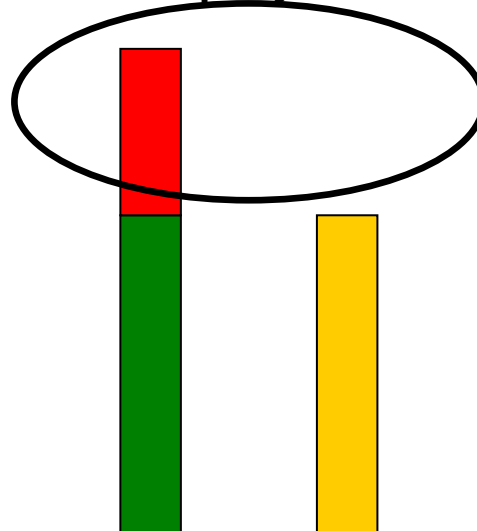
grupa towarowa HS

X_j^i

M_j^i

rolno-spożywcze

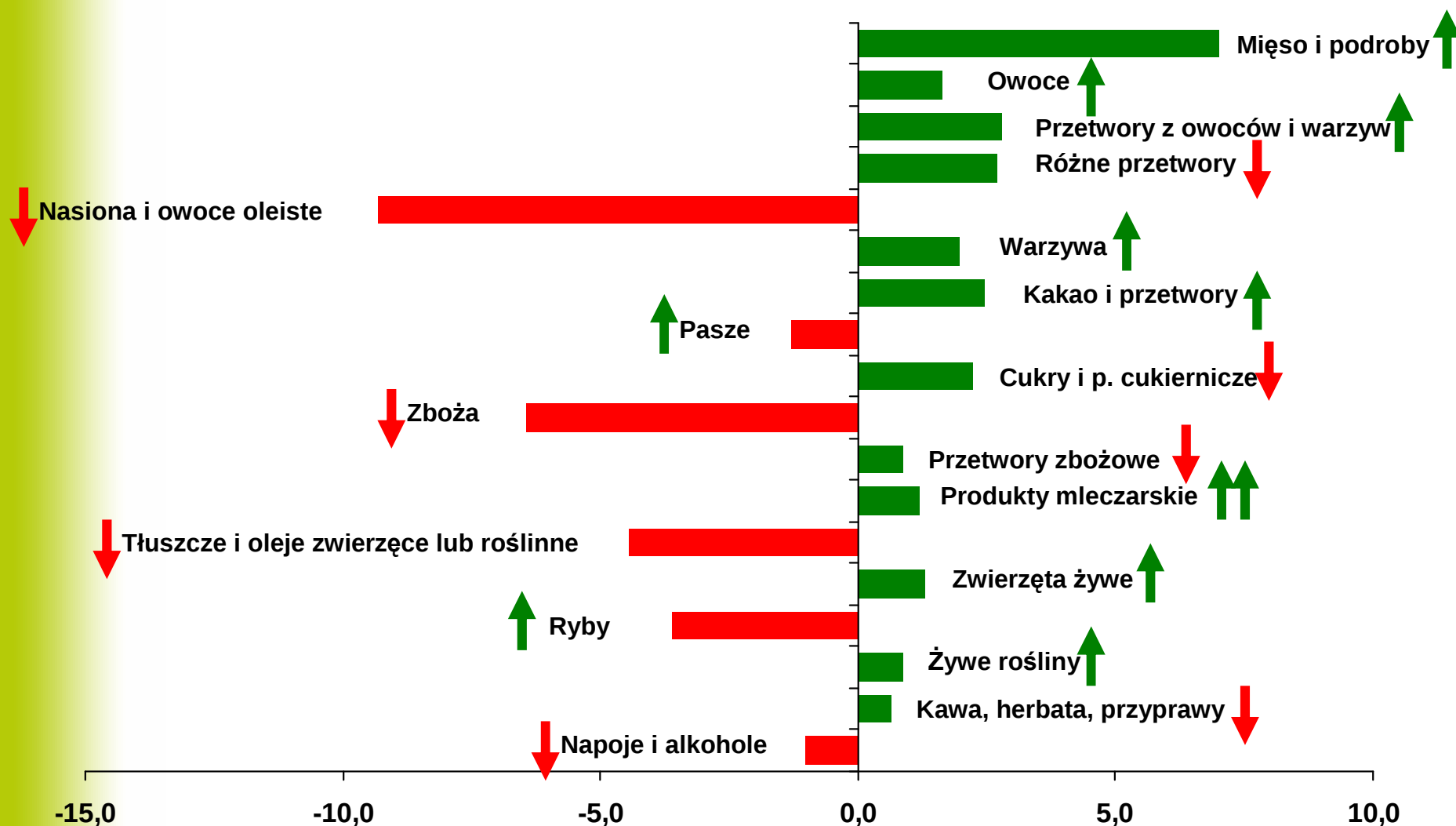

$\sum_{j=1}^n X_j^i$

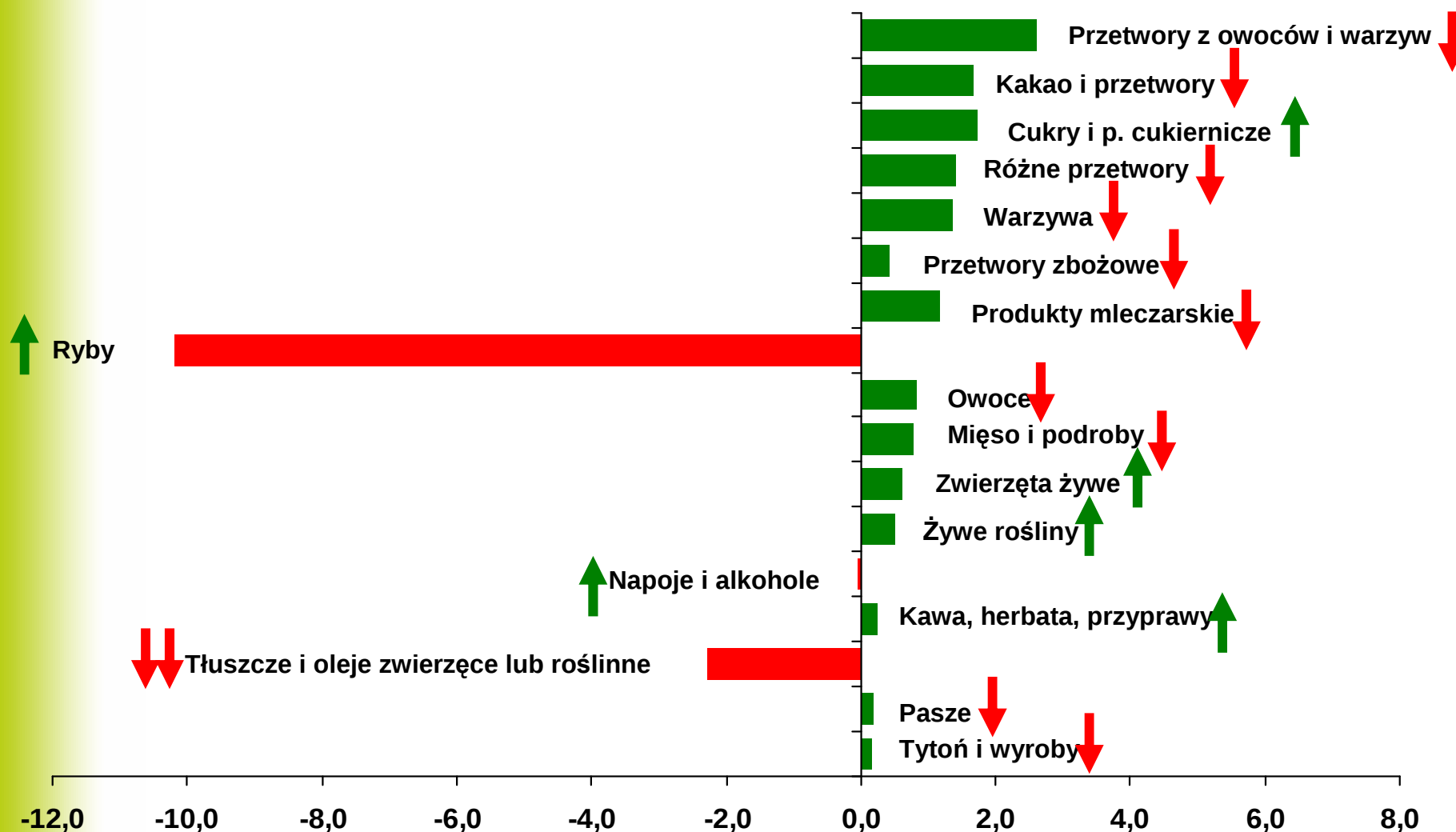
$\sum_{j=1}^n M_j^i$

udział grupy
towarowej HS w
handlu rolno-
-spożywczym

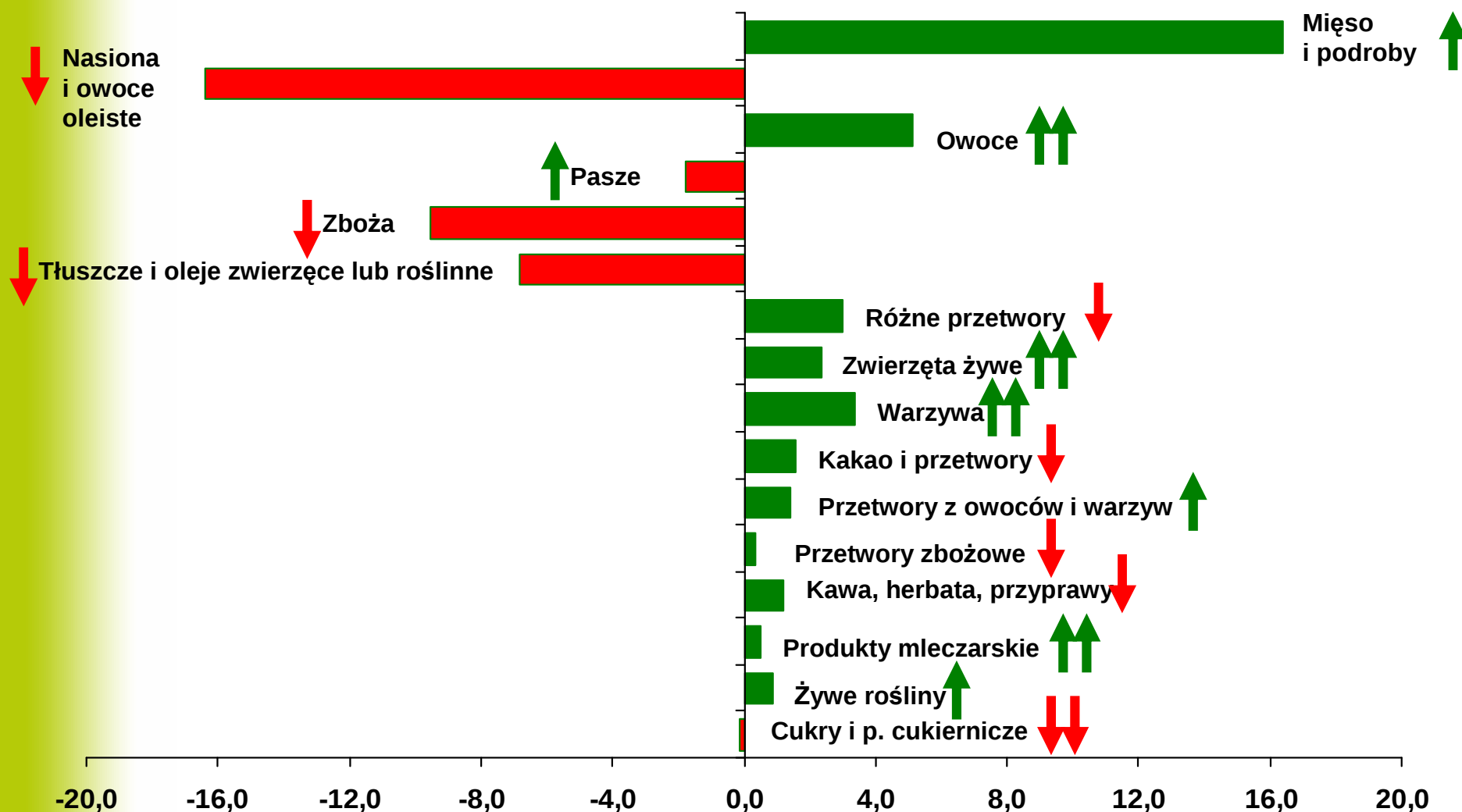
Wartości wskaźników LFI w handlu rolno-spożywczym Polski z krajami WNP według grup towarowych HS w 2008 roku

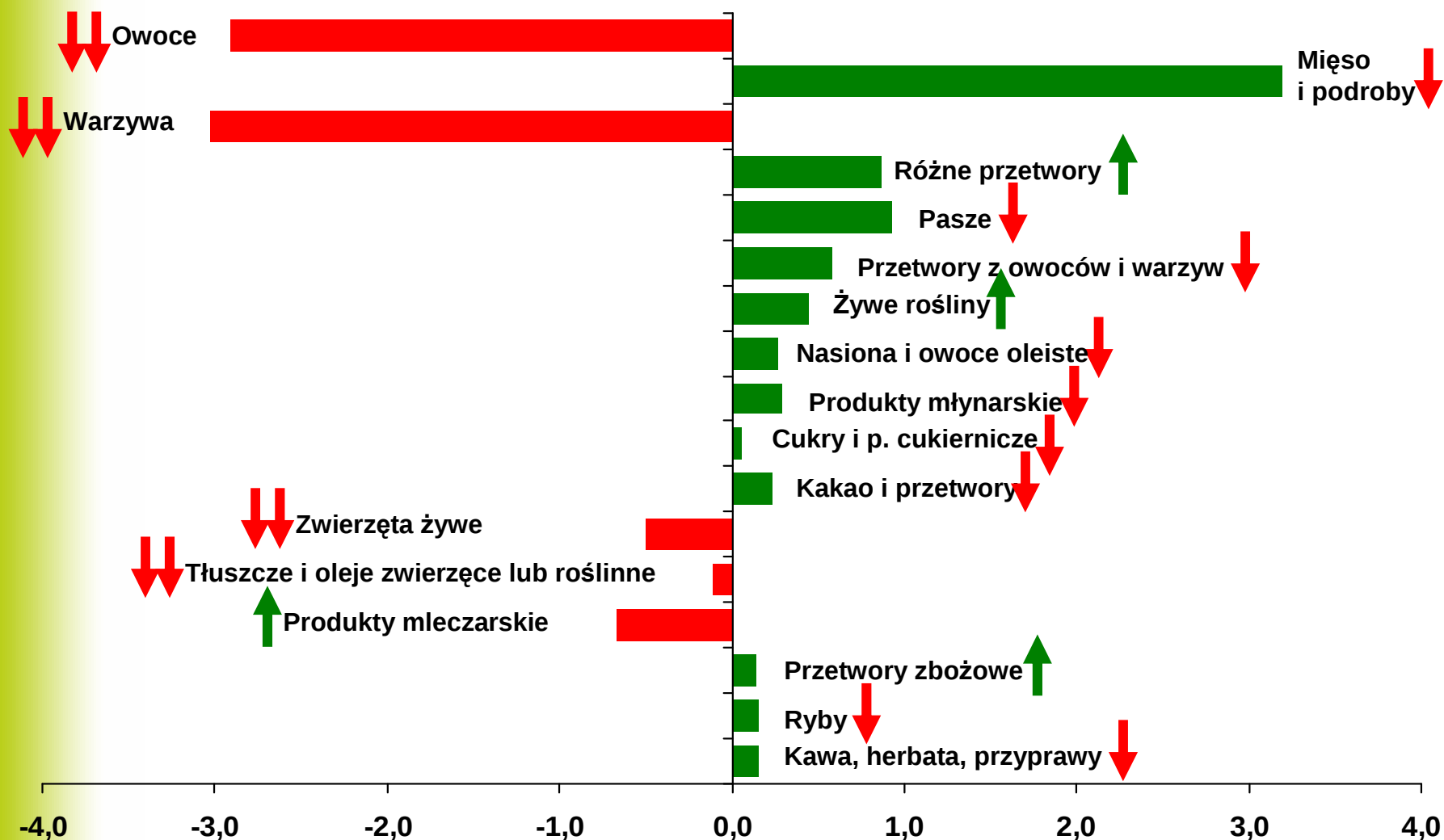
Wartości wskaźników LFI w handlu rolno-spożywczym Polski z Rosją według grup towarowych HS w 2008 roku

Wartości wskaźników LFI w handlu rolno-spożywczym Polski z Ukrainą według grup towarowych HS w 2008 roku

Wartości wskaźników LFI w handlu rolno-spożywczym Polski z Białorusią według grup towarowych HS w 2008 roku

Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie (RCA)

$$RCA_i = \frac{X_{ij}}{\sum_{i=1}^n X_{ij}} \div \frac{X_{iw}}{\sum_{i=1}^n X_{iw}}$$

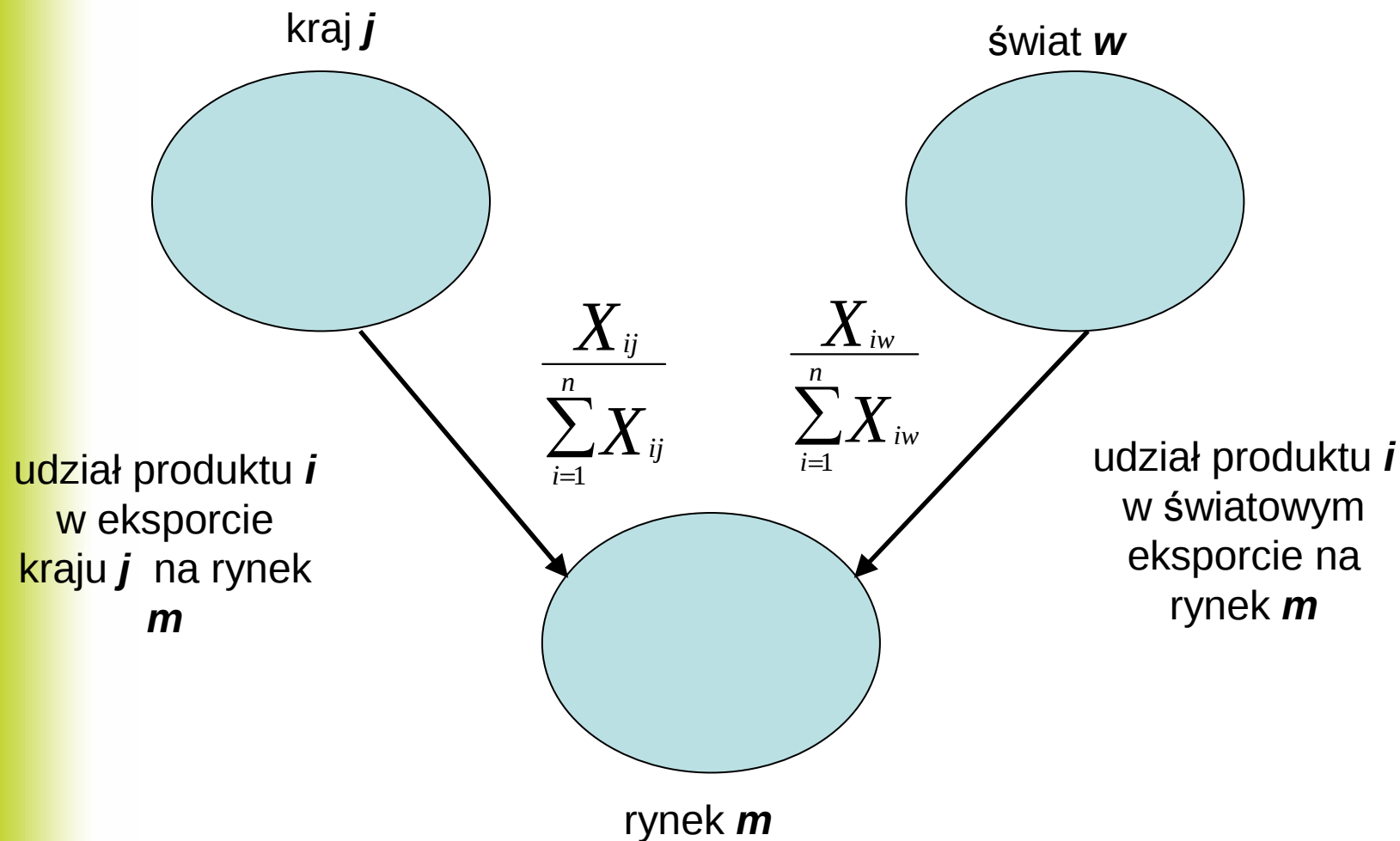
gdzie:

X_{ij} – eksport i -tego produktu przez dany kraj na rynek m

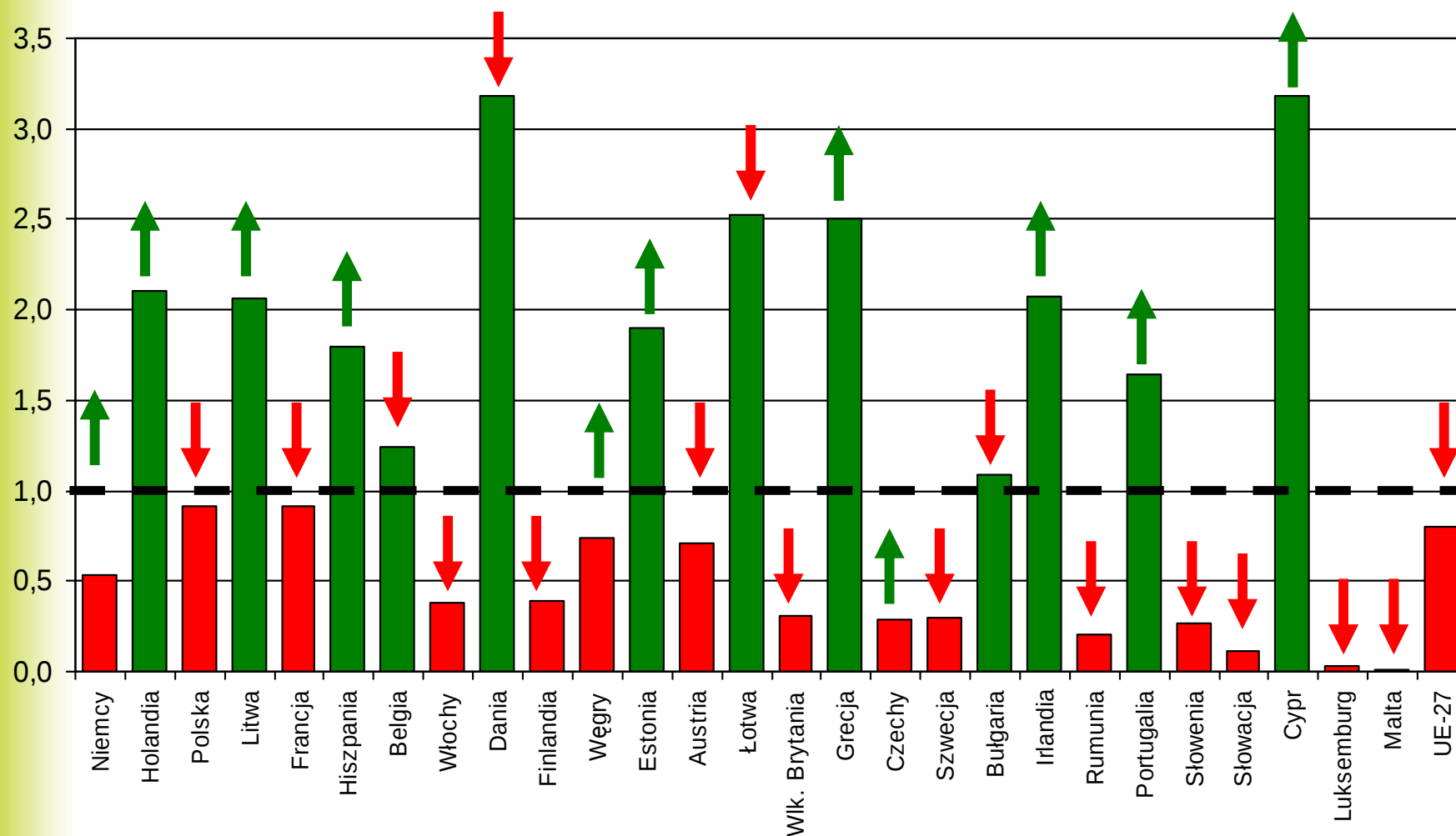
X_{iw} – światowy eksport i -tego produktu na rynek m

Wartości wskaźnika $RCA_i > 1$ oznaczają, że udział danego produktu lub grupy produktów w eksporcie danego kraju jest wyższy niż udział tych produktów w światowym eksporcie na określony rynek (np. rynek światowy, unijny, itp.).

Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie (RCA) cd.

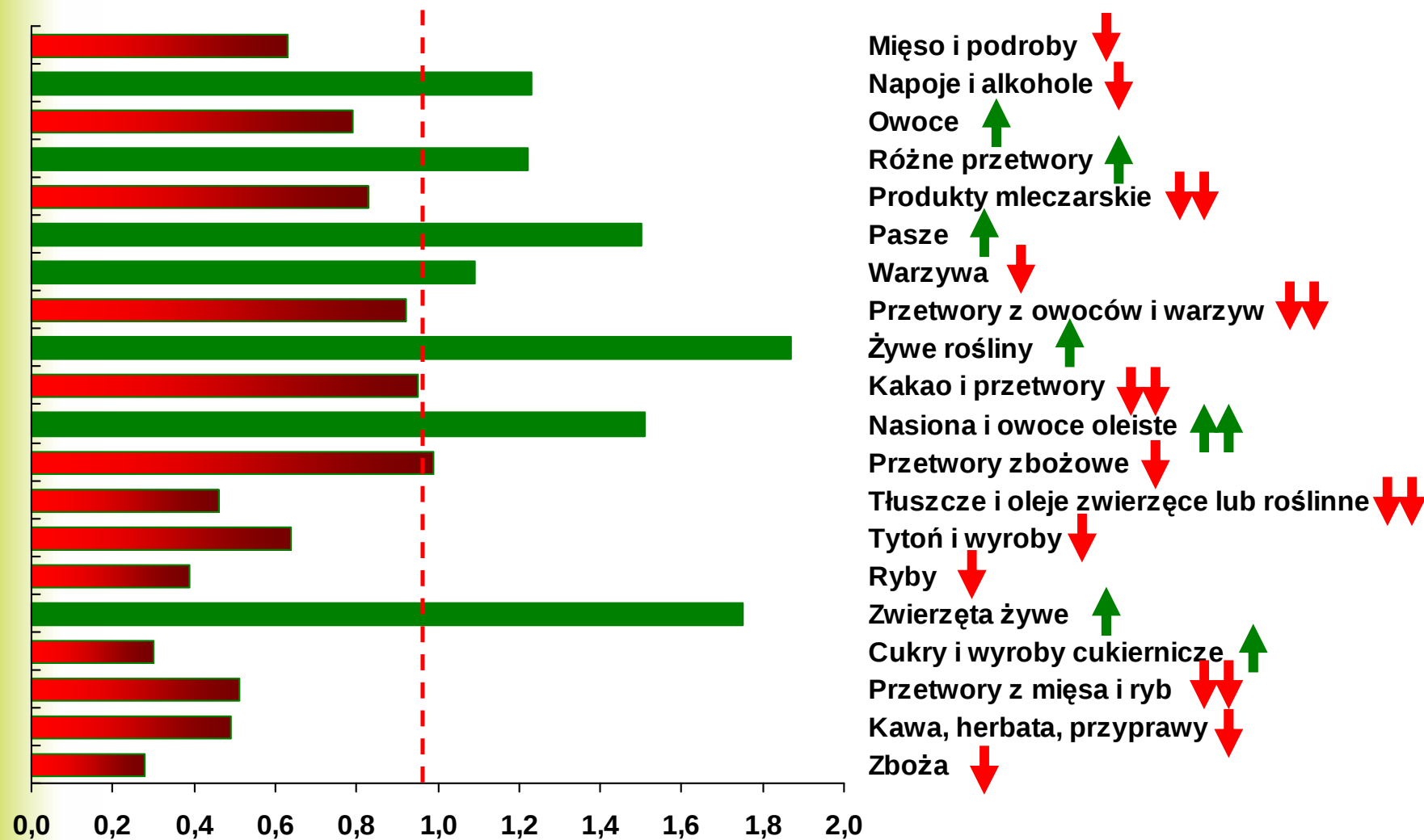

Wskaźniki RCA w eksporcie rolno-spożywczym poszczególnych państw UE na rynek WNP w 2008 roku

Uwaga: Strzałkami oznaczono zmiany w latach 2003-2008

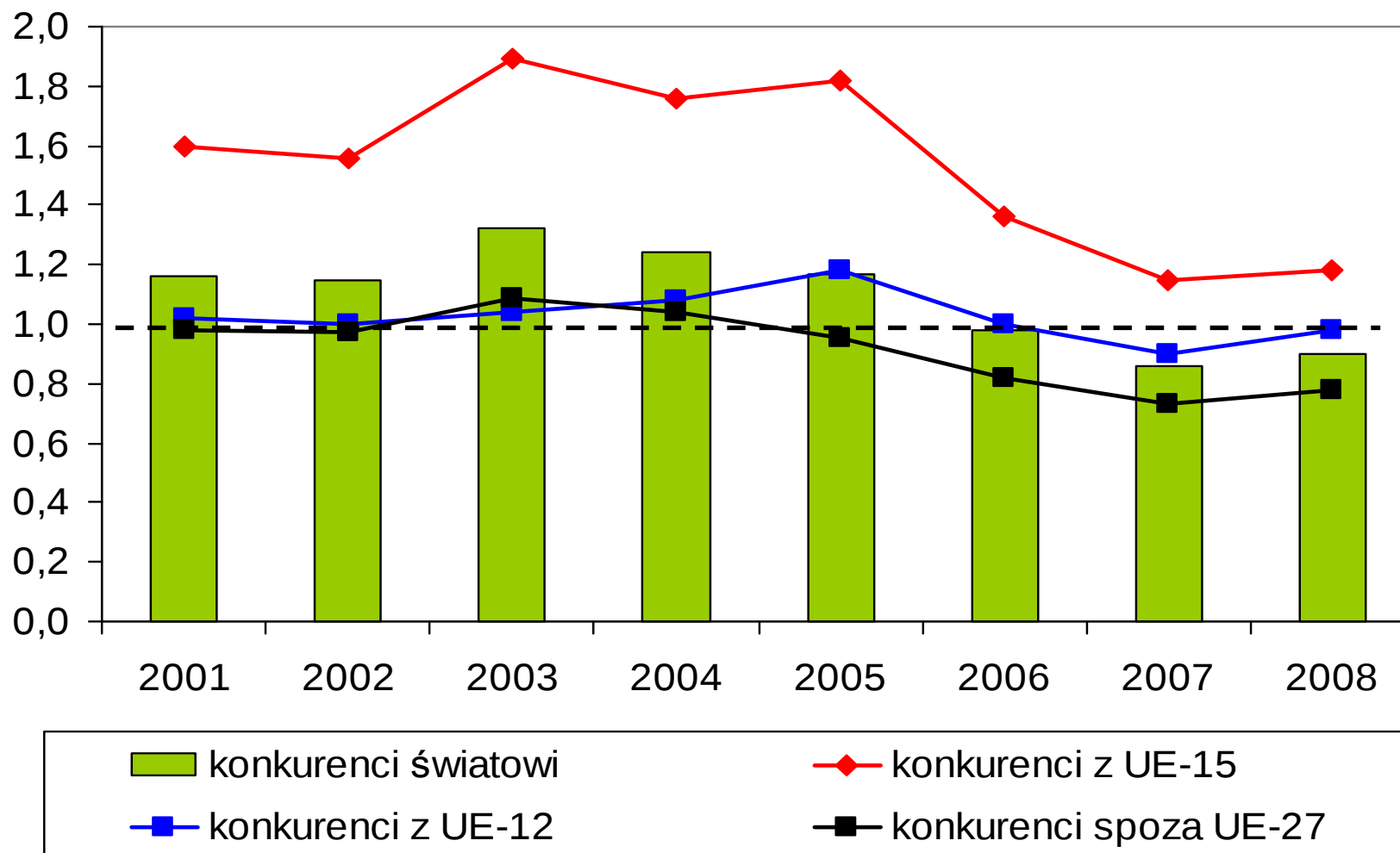
Wartości wskaźników RCA w eksporcie państw UE-27 według grup towarowych HS w 2008 roku

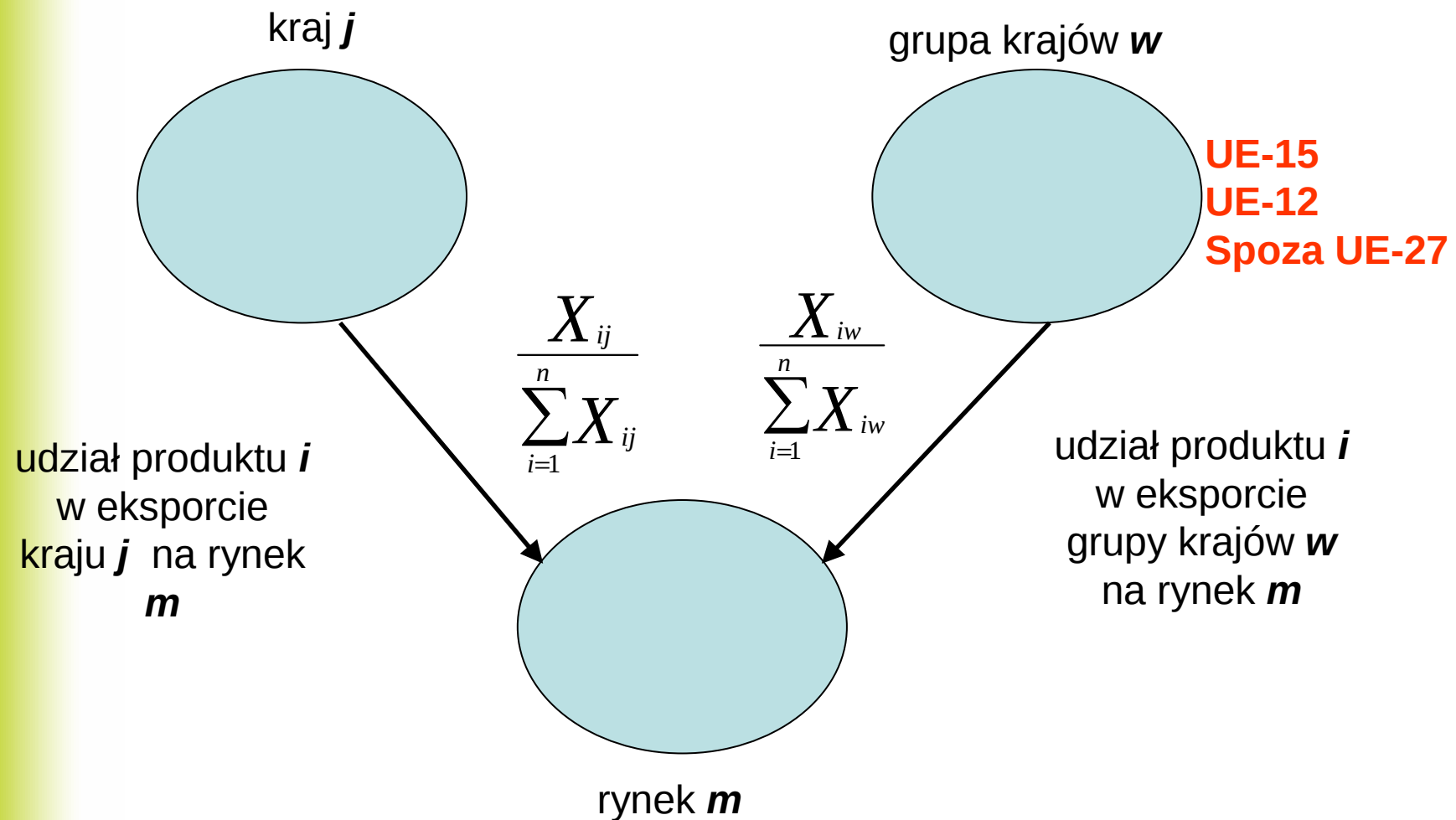
Wartości wskaźników RCA w eksporcie rolno-spożywczym Polski do państw WNP

Kraj	2001	2003	2005	2006	2007	2008	Zmiana wartości w latach 2001-2008
Białoruś	3,51	6,29	5,02	4,60	2,58	2,54	-0,97 ↓
Rosja	1,07	1,42	1,08	0,86	0,83	0,67	-0,39 ↓
Ukraina	2,00	1,14	1,03	0,86	0,88	1,28	-0,73 ↓
WNP-12	1,16	1,32	1,17	0,98	0,86	0,90	-0,26 ↓

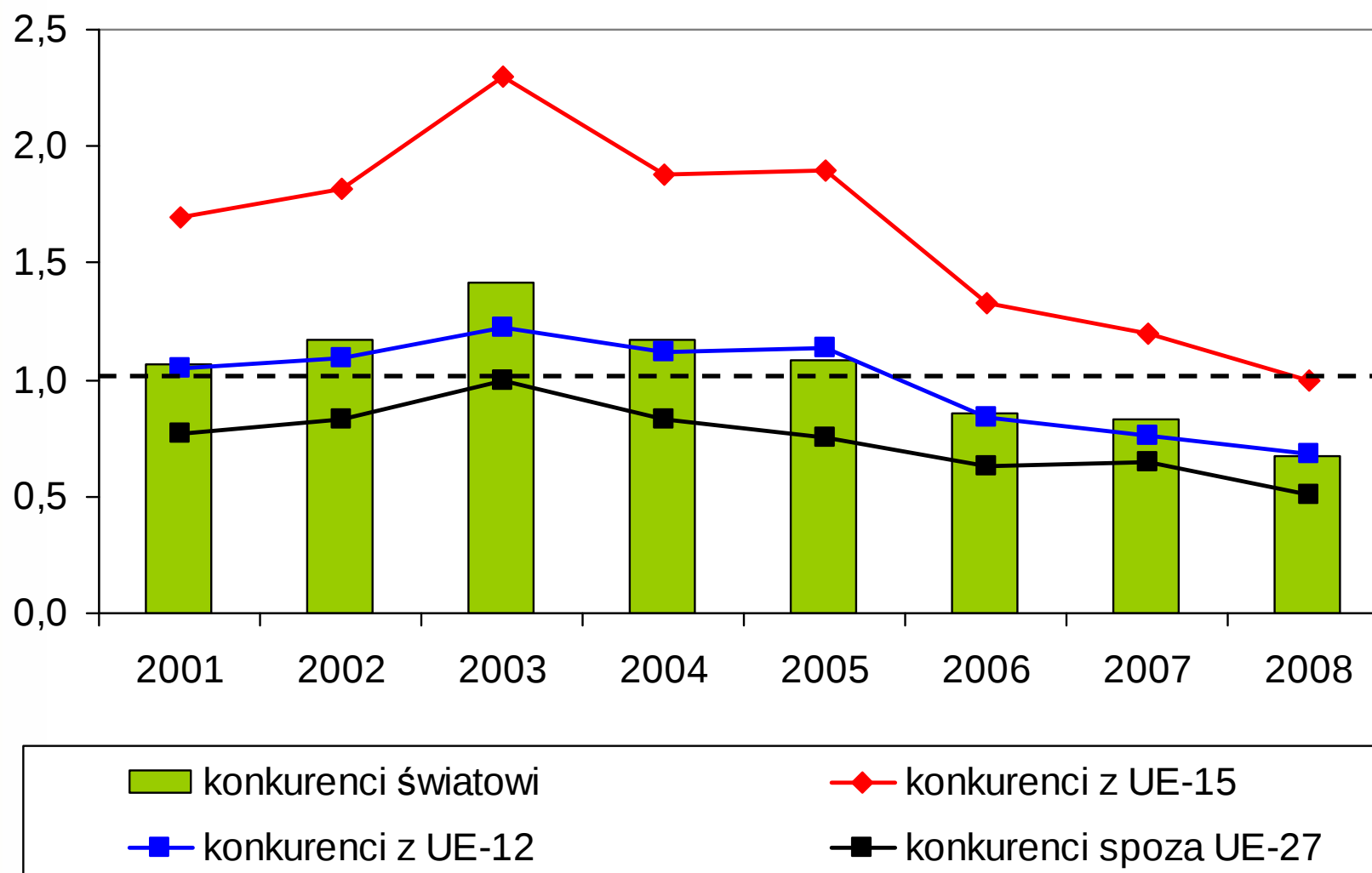
Wartości wskaźników RCA w eksporcie rolno-spożywczym Polski do państw WNP wobec różnych grup konkurentów

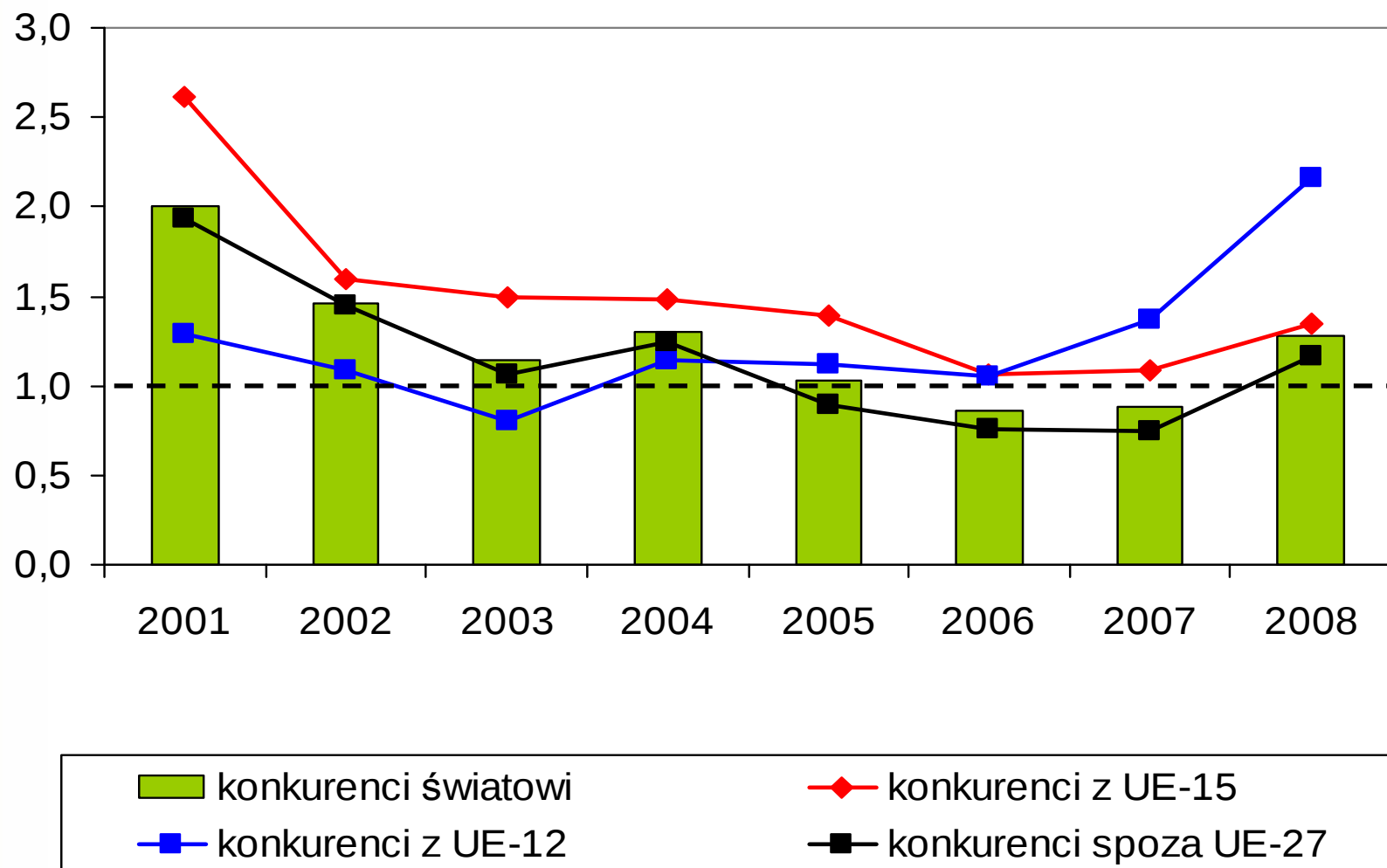
Wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie (RCA)

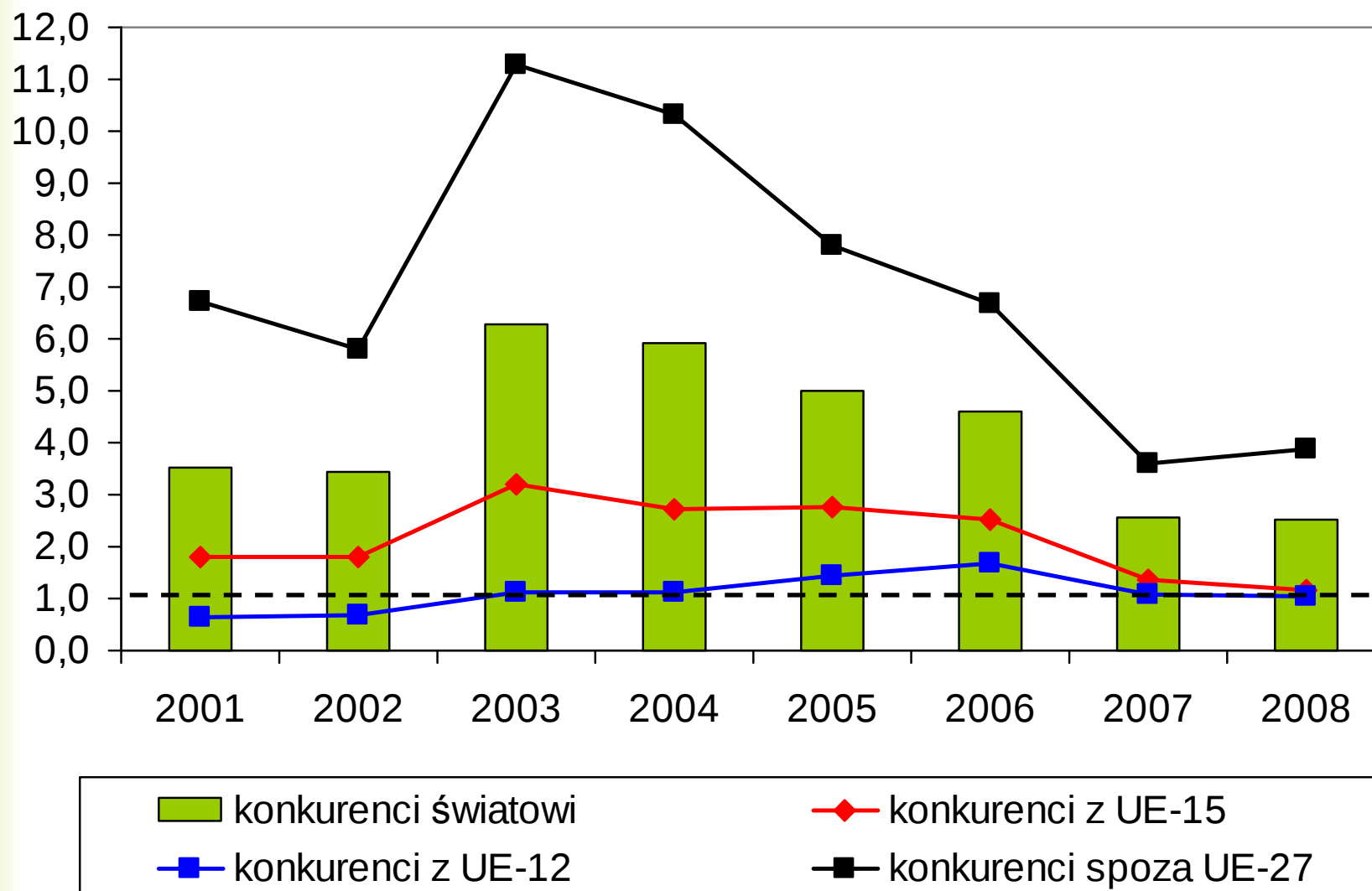
Wartości wskaźników RCA w eksporcie rolno-spożywczym Polski do Rosji wobec różnych grup konkurentów

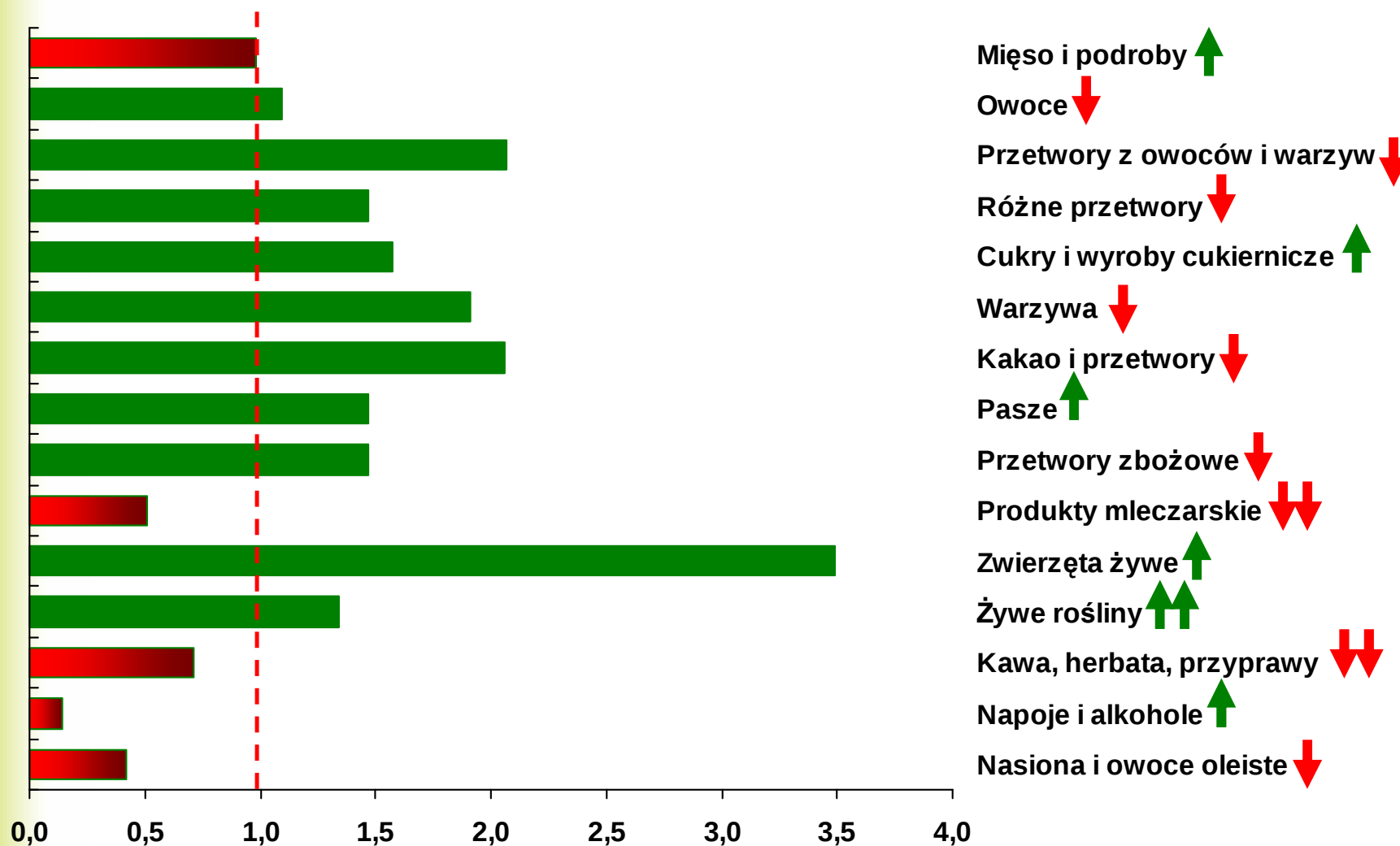
Wartości wskaźników RCA w eksporcie rolno-spożywczym Polski na Ukrainę wobec różnych grup konkurentów

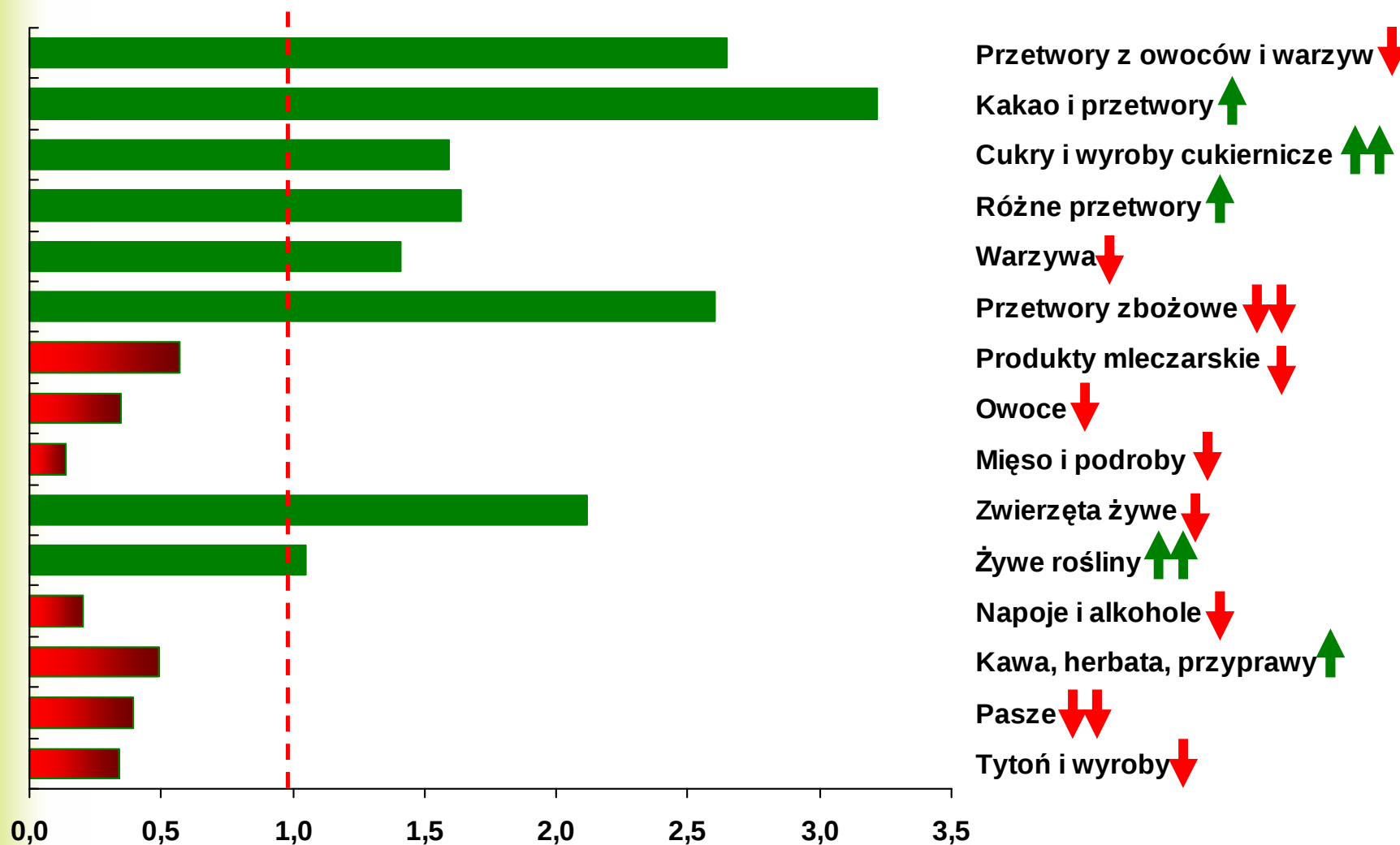
Wartości wskaźników RCA w eksporcie rolno-spożywczym Polski na Białoruś wobec różnych grup konkurentów

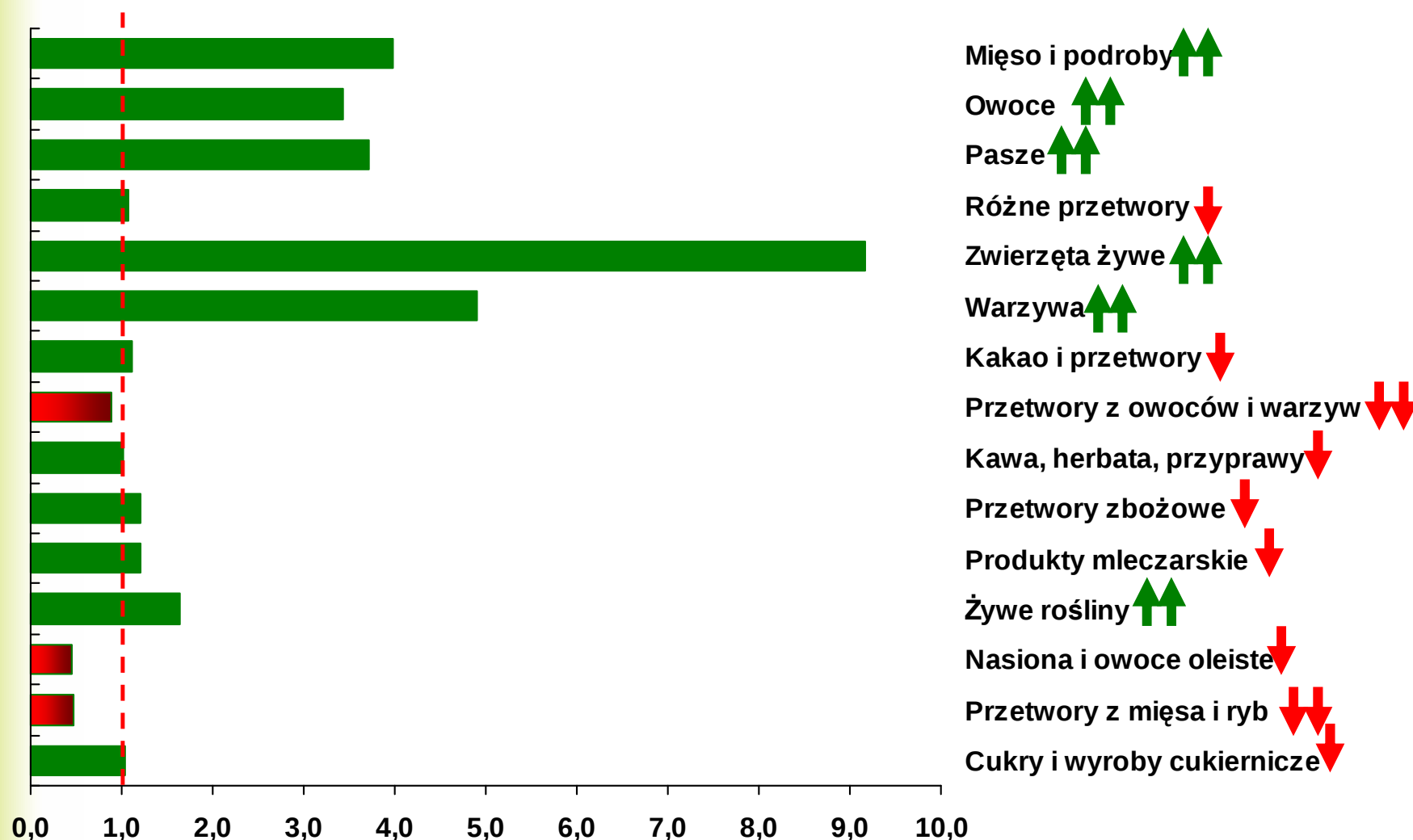
Wartości wskaźników RCA w eksporcie Polski do państw WNP według grup towarowych HS w 2008 roku

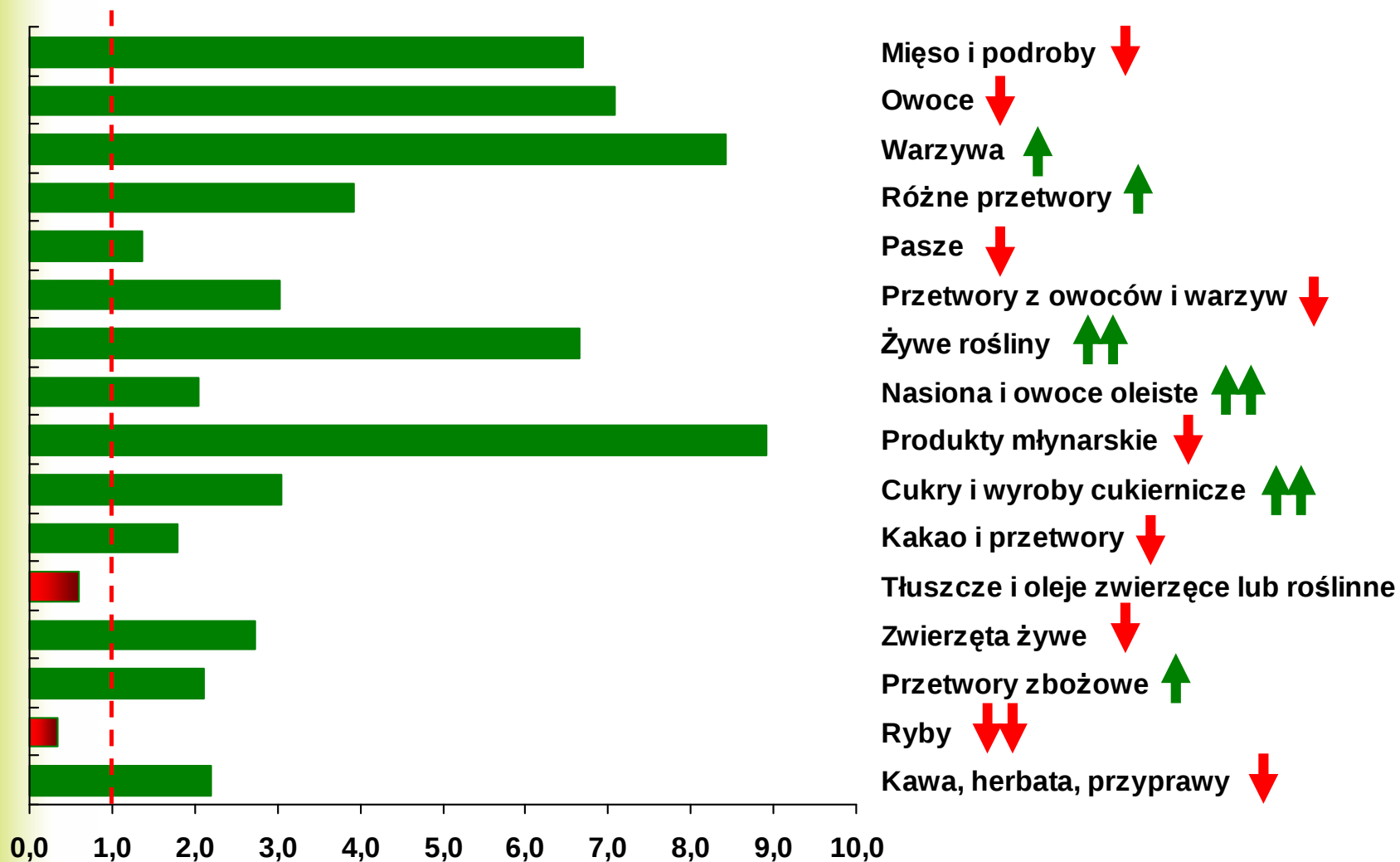
Wartości wskaźników RCA w eksporcie Polski do Rosji według grup towarowych HS w 2008 roku

Wartości wskaźników RCA w eksporcie Polski na Ukrainę według grup towarowych HS w 2008 roku

Wartości wskaźników RCA w eksporcie Polski na Białoruś według grup towarowych HS w 2008 roku

Summary evaluation of competitiveness according to RCA and LFI in agricultural trade Poland with WNP countries

Wartości wskaźników w 2008 r.		Wskaźnik RCA	
		> 1,0	< 1,0
Wskaźnik Lafay'a - LFI	> 0,0		
	< 0,0		

Changes in indicator values in the years 2001-2008

↑	↑	↑	wzrost wartości obydwu wskaźników
↓	↓	↓	spadek wartości obydwu wskaźników
			różne kierunki zmian wartości wskaźników

	Białoruś	Rosja	Ukraina	WNP
Zwierzęta żywe				
Mięso i podroby				
Ryby				
Produkty mleczarskie				
Żywe rośliny				
Warzywa				
Owoce				
Kawa, herbata, przyprawy				
Zboża				
Nasiona i owoce oleiste				
Tłuszcze i oleje				
Cukry i wyroby cukiernicze				
Kakao i przetwory				
Przetwory zbożowe				
Przetwory z owoców i warzyw				
Różne przetwory				
Pasze				

	Białoruś	Rosja	Ukraina	WNP
Zwierzęta żywe				
Mięso i podroby				
Ryby				
Produkty mleczarskie				
Żywe rośliny				
Warzywa				
Owoce				
Kawa, herbata, przyprawy				
Zboża				
Nasiona i owoce oleiste				
Tłuszcze i oleje				
Cukry i wyroby cukiernicze				
Kakao i przetwory				
Przetwory zbożowe				
Przetwory z owoców i warzyw				
Różne przetwory				
Pasze				

	Białoruś	Rosja	Ukraina	WNP
Zwierzęta żywe				
Mięso i podroby				
Ryby				
Produkty mleczarskie				
Żywe rośliny				
Warzywa				
Owoce				
Kawa, herbata, przyprawy				
Zboża				
Nasiona i owoce oleiste				
Tłuszcze i oleje				
Cukry i wyroby cukiernicze				
Kakao i przetwory				
Przetwory zbożowe				
Przetwory z owoców i warzyw				
Różne przetwory				
Pasze				

	Białoruś	Rosja	Ukraina	WNP
Zwierzęta żywe	Yellow	Green	Green	Green
Mięso i podroby	Green	Yellow	Green	Yellow
Ryby	Yellow	Red	Yellow	Red
Produkty mleczarskie	Yellow	Yellow	Green	Yellow
Żywe rośliny	Green	Green	Green	Green
Warzywa	Yellow	Green	Green	Green
Owoce	Yellow	Yellow	Green	Green
Kawa, herbata, przyprawy	Green	Yellow	Green	Yellow
Zboża	Yellow	Red	Red	Red
Nasiona i owoce oleiste	Green	Red	Red	Red
Tłuszcze i oleje	Red	Red	Red	Red
Cukry i wyroby cukiernicze	Green	Green	Yellow	Green
Kakao i przetwory	Green	Green	Green	Green
Przetwory zbożowe	Green	Green	Green	Green
Przetwory z owoców i warzyw	Green	Green	Yellow	Green
Różne przetwory	Green	Green	Green	Green
Pasze	Green	Yellow	Yellow	Yellow

	Białoruś	Rosja	Ukraina	WNP
Zwierzęta żywe			↑	↑
Mięso i podroby			↑	↑
Ryby			↑	
Produkty mleczarskie	↑			
Żywe rośliny	↑	↑	↑	↑
Warzywa			↑	
Owoce			↑	
Kawa, herbata, przyprawy		↑		
Zboża	↑			
Nasiona i owoce oleiste				
Tłuszcze i oleje				
Cukry i wyroby cukiernicze		↑		
Kakao i przetwory				
Przetwory zbożowe	↑			
Przetwory z owoców i warzyw				
Różne przetwory	↑			
Pasze			↑	↑

	Białoruś	Rosja	Ukraina	WNP
Zwierzęta żywe	↓		↑	↑
Mięso i podroby	↓	↓	↑	↑
Ryby	↓		↑	
Produkty mleczarskie	↑	↓		
Żywe rośliny	↑	↑	↑	↑
Warzywa		↓	↑	
Owoce	↓	↓	↑	
Kawa, herbata, przyprawy	↓	↑	↓	↓
Zboża	↑			
Nasiona i owoce oleiste		↓	↓	↓
Tłuszcze i oleje	↓	↓	↓	↓
Cukry i wyroby cukiernicze		↑	↓	
Kakao i przetwory	↓		↓	
Przetwory zbożowe	↑	↓	↓	↓
Przetwory z owoców i warzyw	↓	↓		↓
Różne przetwory	↑		↓	
Pasze	↓	↓	↑	↑

Konkluzje (1)

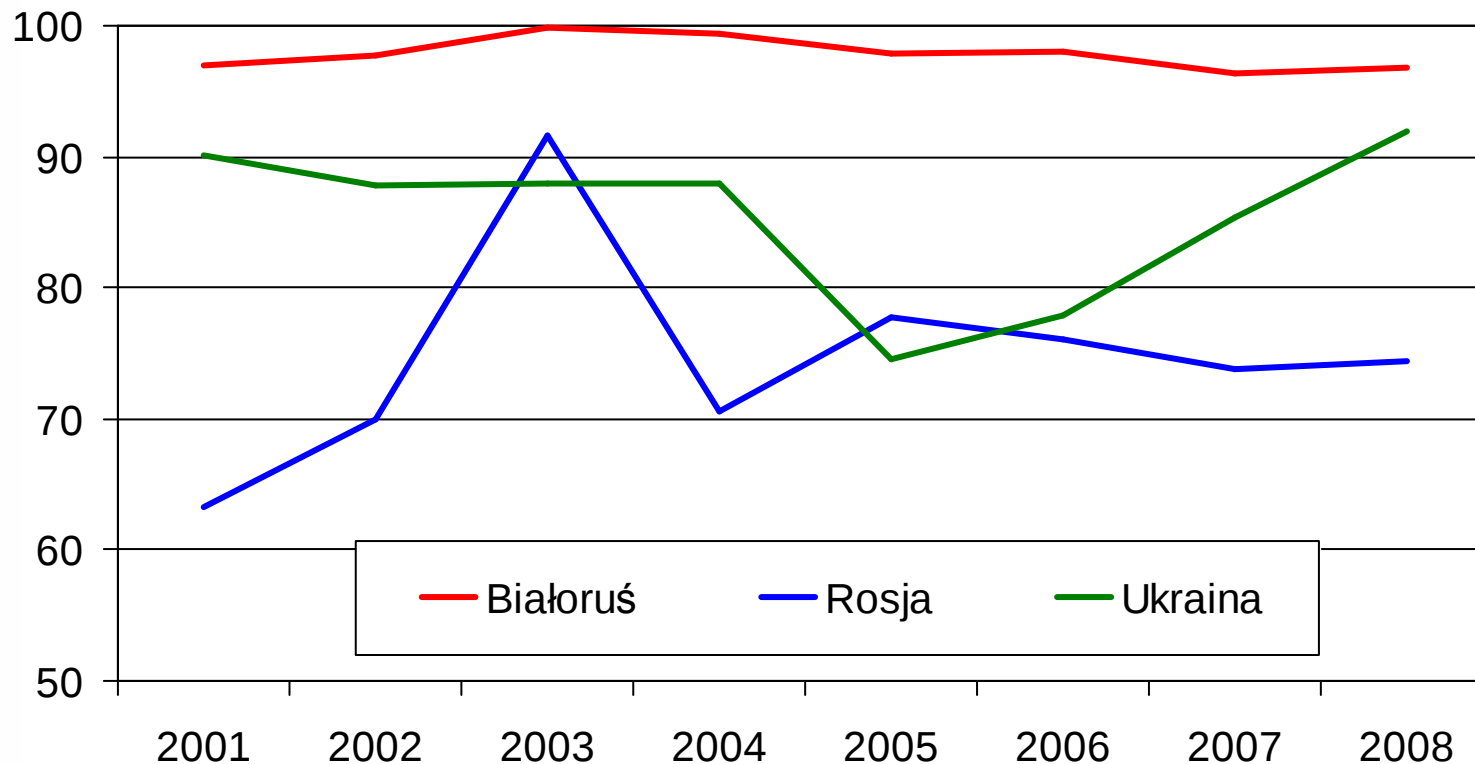
- Unia Europejska (UE-27) nie posiada przewag komparatywnych w eksporcie artykułów rolno-spożywczych na rynek krajów WNP.
- W latach 2003-2008 nastąpiło pogorszenie konkurencyjności unijnych towarów na tym rynku.
- W porównaniu z innymi krajami UE, pozycja konkurencyjna Polski w eksporcie rolno-spożywczym do krajów WNP była słaba i jest coraz słabsza.
- Unia Europejska (UE-27) posiadała przewagi komparatywne w eksporcie do krajów WNP jedynie w niewielu grupach towarowych. Były to m.in. napoje i alkohole, różne przetwory spożywcze, pasze, warzywa, żywe rośliny, nasiona i owoce oleiste oraz żywe zwierzęta.
- Są to głównie niesubwencionowane grupy towarów – UE eksportuje na rynki WNP w sposób incydentalny, głównie w celu zbycia pojawiających się nadwyżek żywności.

Konkluzje (2)

- W ostatnich latach pozycja konkurencyjna Polski w eksporcie rolno-spożywczym do krajów WNP systematycznie się pogarszała.
- W 2008 r. przewagi komparatywne cechowały jedynie eksport na Ukrainę i Białoruś.

Konkluzje (3)

Udział polskiego eksportu rolno-spożywczego cechującego się posiadaniem przewag komparatywnych

Blisko 75% polskiego eksportu do Rosji, ponad 90% na Ukrainę i ponad 95% na Białoruś cechuje się występowaniem przewag komparatywnych.

Konkluzje (4)

- W 2008 r. Polska miała przewagi komparatywne na rynkach krajów WNP w eksporcie następujących grup towarów:
 - przetwory zbożowe,
 - kakao i przetwory,
 - różne przetwory spożywcze,
 - rośliny żywe,
 - warzywa oraz zwierzęta żywe (z wyjątkiem Białorusi),
 - cukry i wyroby cukiernicze oraz przetwory z owoców i warzyw (z wyjątkiem Ukrainy),
 - mięso i podroby (Białoruś i Ukraina).
- Wymienione grupy towarów były w zdecydowanej większości niesubwencionowane, a zatem Polska posiadała przewagi komparatywne o podobnym charakterze jak Unia Europejska.

Dziękujemy za uwagę